

vergadering **C164 – OND17**

zittingsjaar 2012-2013

## Handelingen

### **Commissievergadering**

#### Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen

van 26 maart 2013

## INHOUD

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Vraag om uitleg van mevrouw Vera Celis tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, en tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de toepassing van de quota voor de toegang tot het tandartsberoep en het overleg met de andere overheden in dit kader<br>- 664 (2012-2013) | 5  |
| Vraag om uitleg van mevrouw Fientje Moerman tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de onderzoeksfinanciering van professionele bachelors<br>- 968 (2012-2013)                                                                                                                                                 | 7  |
| Vraag om uitleg van mevrouw Elisabeth Meuleman tot mevrouw Freya Van den Bossche, Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie, en tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over energiegebruik in scholen<br>- 1000 (2012-2013)                                                                   | 9  |
| Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Deckx tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het tekort aan Limburgse en West-Vlaamse studenten in bepaalde masteropleidingen<br>- 1029 (2012-2013)                                                                                                                      |    |
| Vraag om uitleg van de heer Boudewijn Bouckaert tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de ondervertegenwoordiging van Limburgse studenten in studierichtingen die niet in hun eigen provincie worden aangeboden<br>- 1040 (2012-2013)                                                                         |    |
| Vraag om uitleg van mevrouw Sabine Poleyn tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de ondervertegenwoordiging van Limburgse en West-Vlaamse studenten aan de universiteiten<br>- 1041 (2012-2013)                                                                                                               |    |
| Vraag om uitleg van mevrouw Fientje Moerman tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de uitbreiding van de Universiteit Hasselt<br>- 1077 (2012-2013)                                                                                                                                                           | 14 |
| Vraag om uitleg van mevrouw Sabine Poleyn tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de nood aan voldoende zwembaden voor schoolzwemmen<br>- 1141 (2012-2013)                                                                                                                                                     | 22 |
| Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Deckx tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de werkdruk bij scholieren<br>- 1176 (2012-2013)                                                                                                                                                                            | 24 |
| Vraag om uitleg van mevrouw Ann Brussee tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de plannen voor de afbouw van het vak aardrijkskunde in de derde graad tso en kso<br>- 1204 (2012-2013)                                                                                                                        | 25 |

Vraag om uitleg van mevrouw Katrien Schryvers tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over diagnosticering van kinderen die behoefte hebben aan buitengewoon onderwijs  
- 1207 (2012-2013)

27

■



**Voorzitter: de heer Boudewijn Bouckaert**

**Vraag om uitleg van mevrouw Vera Celis tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, en tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de toepassing van de quota voor de toegang tot het tandartsberoep en het overleg met de andere overheden in dit kader - 664 (2012-2013)**

**De voorzitter:** Mevrouw Celis heeft het woord.

**Mevrouw Vera Celis:** Voorzitter, minister, geachte leden, dit is geen nieuwe vraag. Ik heb hierover in het verleden ook al eens een vraag gesteld.

Een tijd geleden, op 19 november 2012, verspreidden de Vlaamse universiteiten en beroepsorganisaties van tandartsen een persbericht waarin ze eisten dat de federaal vastgelegde quota voor de toegang tot het beroep zouden worden gerespecteerd. Ze vreesden immers dat de Vlaamse inspanningen niet zouden worden gehonoreerd, omdat er aan Franstalige universiteiten tien keer zoveel eerstejaarsstudenten zijn. Aan de Vlaamse universiteiten schreven zich hooguit 70 eerstejaarsstudenten in, aan de Franstalige universiteiten meer dan 700.

Nochtans kunnen er in België volgens de vastgelegde quota elk jaar slechts 180 tandartsen beginnen, van wie 72 Franstaligen. “Dit onverantwoord hoge aantal eerstejaarsstudenten (...) staat in schril contrast tot de jarenlange inspanningen in verband met de menskrachtplanning voor de medische beroepen. Het ligt in de lijn der verwachting dat op het einde van de opleiding alle gediplomeerden een RIZIV nummer zullen krijgen, waarmee de bij Koninklijk Besluit vastgelegde quota compleet genegeerd worden en het RIZIV budget in gevaar komt.” Dat stelden de Vlaamse universiteiten en beroepsorganisaties van tandartsen.

In Vlaanderen werd in 1997 een toelatingsproef ingevoerd. De collega's van de Franse Gemeenschap zouden eveneens een selectie tijdens of na de studies invoeren, maar die plannen werden nooit concreet. De Vlaamse universiteiten en beroepsverenigingen vrezen voor een ongelijke behandeling tussen Vlaamse en Waalse jongeren. Ze wijzen op hun inspanningen voor een kwaliteitsvol onderwijs: de opleidingen tandheelkunde kosten minstens drieënhalve keer meer dan een opleiding geneeskunde. Ze vrezen dan ook dat, wanneer een overaanbod aan Franstalige tandartsen zonder doorgedreven praktijkopleiding Vlaanderen zou overspoelen, hun inspanningen teniet zullen worden gedaan.

Volgens het kabinet van minister van Volksgezondheid Onkelinx zullen de quota worden gerespecteerd. Als men die effectief zal toepassen, dan betekent dit ook dat men RIZIV-nummers zal moeten weigeren, een rechtstreeks gevolg van het feit dat de Franse Gemeenschap haar verantwoordelijkheid ontloopt. Men wijst er daarnaast op dat het in feite Jean-Claude Marcourt is, de minister van de Franse Gemeenschap bevoegd voor het hoger onderwijs, die zijn verantwoordelijkheid moet nemen.

Minister, ik ondervroeg u over deze kwestie in de plenaire vergadering van 21 november 2012. U antwoordde toen het volgende: “Ik heb hierover anderhalf jaar geleden voor het laatst grondig gepraat met mijn Franstalige collega. Toen was er ook bij hen sprake om dit meer te reguleren en om het voorbeeld van de Vlaamse Gemeenschap te volgen. Ik heb nu ook in de verklaringen gelezen dat het spoor, dat toen werd aangekondigd en dat men aan het bestuderen was, wordt verlaten. Ik vind dus ook dat wij moeten samen zitten. Daarom wil ik nog dit jaar samen met alle betrokkenen aan Vlaamse zijde, ook met minister Vandeurzen, die hierbij als minister van Volksgezondheid uiteraard betrokken is, een probleemschets maken. Iedereen kent het probleem, dat hoeft (...) niet lang te duren. Daarna moeten we contact opnemen met mijn Franstalige collega en eventueel tegelijkertijd ook met de federale minister van Volksgezondheid. Zo kunnen we meteen met iedereen bekijken hoe we dit probleem kunnen aanpakken en wat het betekent. Er is nog een ander gegeven in de kranten gekomen. Ik hoor dat er aan de Vrije Universiteit Brussel (VUB) een enorme toename is van Franstalige studenten. Het zou wel eens kunnen dat aan de Franstalige zijde heel wat Vlaamse

of Nederlandstalige studenten aan het studeren zijn. Dat aspect komt minder aan bod maar moet ook verder worden uitgeklaard.”

Minister, hebt u hierover al gesproken met minister Vandeurzen? Werd de probleemschets die u aankondigde, al afgerond? Zo ja, kunt u daar dan ook iets over zeggen? Heeft er hierover al overleg plaatsgevonden met uw Franstalige collega en met de federale minister van Volksgezondheid? Zo ja, wat waren de conclusies ervan? Welke concrete resultaten heeft dat opgeleverd? Zo neen, wanneer zal dat overleg dan plaatsvinden?

**De voorzitter:** Mevrouw Martens heeft het woord.

**Mevrouw Katleen Martens:** Minister, dit alles lijkt me eigenlijk geen toeval meer, maar een bewust negeren van de quota door de Franstaligen. Het doet me een beetje denken aan het faciliteitenonderwijs. De Franstaligen weigeren de afspraken na te leven en de kosten worden op Vlaanderen afgewenteld. Ik vraag me af waarom we ons blijven uitputten in excuses en de realiteit omdraaien.

U stelde in uw antwoord dat het wel eens zou kunnen dat het de Vlamingen zijn die in Wallonië gaan studeren. Als dat al zo zou zijn, dan lijkt het me niet zo moeilijk om daar cijfers over te verkrijgen, en als de quota bereikt zijn, dan zijn ze bereikt, of dat nu door Chinezen of Vlamingen is: vol is vol.

Mevrouw Celis verwees naar de plenaire vergadering van 21 november 2012. U hebt toen inderdaad gezegd dat u eerst zou vergaderen met de ministers Marcourt en Onkelinx, om te bekijken wat het probleem is en wat hun plannen zijn. Nu, het probleem lijkt me duidelijk. Pas als dat informeel overleg niets zou opleveren, zou u het op de agenda van het Overlegcomité zetten. Blijkbaar is het probleem niet op informele wijze opgelost. Vandaar mijn vraag: zult u dit op de agenda van het Overlegcomité laten plaatsen, of is dat al gebeurd, en wat was het resultaat?

**De voorzitter:** Minister Smet heeft het woord.

**Minister Pascal Smet:** Voorzitter, er is inderdaad overleg geweest tussen mijn kabinet en dat van minister Vandeurzen over de toelatingsproef voor artsen en tandartsen. Dat is een complex dossier, waarbij vragen over het nut van de contingentering en het toelatingsexamen opduiken bij de vaststelling van het feit dat veel studenten ook bewust afstuderen aan universiteiten buiten de Vlaamse Gemeenschap en als tandarts naar Vlaanderen terugkeren.

We hebben nog niet met de federale minister van Volksgezondheid noch met de Franstalige collega rond de tafel gezeten. In november 2012 was er wel een colloquium, georganiseerd door minister Vandeurzen, over de afstemming van het aanbod van artsen in Vlaanderen. Ik was er via medewerkers aanwezig. We merken dat het aantal studenten geneeskunde en tandheelkunde in Vlaanderen, dat beperkt wordt door het toelatingsexamen arts en tandarts, niet feilloos overeenstemt met de contingentering.

Er zijn nu ook drie werkgroepen die de implementatie van de zesde staatshervorming bespreken, in het bijzonder het luik gezondheidsberoepen: de Werkgroep artsen, tandartsen, specialisten geneeskunde en tandheelkunde, apothekers en ziekenhuisapothekers, de Werkgroep verpleegkundigen, vroedkundigen en zorgkundigen en de Werkgroep paramedische beroepen waaronder kinesitherapeuten. Tijdens die besprekingen kwam de kwestie van quota maar ook van de subquota aan bod.

We spraken af dat het de bedoeling is dat er input zal worden geleverd voor een groenboek over de implementatie van de zesde staatshervorming in Vlaanderen tegen juli 2013. In het groenboek worden nog geen keuzes gemaakt. Daarna komt er een witboek. We wachten nog even af wat daarin komt vanuit de werkgroepen. Dan zullen we bekijken of we al of niet wachten tot de uitvoering van de zesde staatshervorming vooraleer we met de Franse Gemeenschap rond de tafel zitten.

**De voorzitter:** Mevrouw Celis heeft het woord.

**Mevrouw Vera Celis:** Minister, dank u voor uw antwoord. De drie opgerichte werkgroepen vormen een nieuw gegeven. Ik weet natuurlijk niet of u daarover al terugkoppeling hebt gekregen. Indien dat niet zo is, kan ik enkel regelmatig op het thema terugkomen en vragen naar een stand van zaken. Wie de regelgeving naleeft, zou moeten worden beloond. Als de ander dat niet doet, heeft dit een impact. Zeker als je niet weet welke studenten van waar gekomen zijn, en of ze terugkeren naar de Vlaamse Gemeenschap. U zegt altijd dat meten weten is. Ik wil dit degelijk opvolgen. Ik hoop dat, zodra er ergens een resultaat is, dit in deze commissie kan worden besproken.

**De heer Boudewijn Bouckaert:** Ik wil toch opmerken dat dit geen kwestie is van de zesde staatshervorming. De regelgeving is er en wordt niet correct toegepast door een van de deelstaten in onze federatie. Dat is een onhoudbare toestand. De Vlamingen zijn altijd de braafsten van de klas. Die praktijken zijn geen goede federale loyaliteit, zowel voor de tandartsen als voor de artsen.

**Mevrouw Kathleen Deckx:** U zegt dat wij hier in Vlaanderen een betere leerling in de klas zijn. Maar wij moeten toch ook duidelijk durven te stellen dat het toelatingsexamen dat hier voor de geneeskunde en ook voor de tandartsen wordt georganiseerd, ook niet als resultaat heeft dat er een quotum wordt bepaald. Men moet slagen om toegang te hebben tot de studie. Bij mijn weten is er geen regelgeving die het aantal kandidaten per schooljaar beperkt. Ik blijf dus volhouden dat het ingangsexamen en het quotum niet rechtstreeks met elkaar in verband staan.

Zullen wij binnenkort in Vlaanderen geen tekorten hebben op het vlak van geneesheren in het algemeen en tandartsen in het bijzonder, door het feit dat heel veel studenten ontmoedigd zijn of zelfs niet durven te beginnen aan de studie doordat wij dat ingangsexamen hier blijven volhouden? Maar dat is niet de bevoegdheid van onze minister. Wij moeten daar absoluut heel grondig over nadenken.

**De voorzitter:** De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

**Vraag om uitleg van mevrouw Fientje Moerman tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de onderzoeksfinanciering van professionele bachelors - 968 (2012-2013)**

**De voorzitter:** Mevrouw Moerman heeft het woord.

**Mevrouw Fientje Moerman:** Minister, een van de doelstellingen van de associaties tussen universiteiten en hogescholen was om de hele kennisketen en alle disciplines te overspannen. Een belangrijk element binnen deze keten is de toekenning van specifieke fondsen aan de hogescholen die vanaf volgend academiejaar enkel nog professionele bachelors afleveren. Het zeer directe en toepassingsgerichte onderzoek dat daarmee wordt verricht, geeft onder meer aan kmo's een zeer laagdrempelige toegang om een beroep te doen op de innovatiecapaciteit van de hogescholen.

Een jaar geleden zeiden de vicerectoren van de grootste universiteiten dat er meer fondsen moeten worden vrijgemaakt voor het fundamenteel onderzoek. De Vlaamse universiteiten zijn ervan overtuigd dat investeringen in fundamenteel onderzoek juist de broodnodige resultaten zullen geven. Ik ga niet zeggen dat zij het toegepast onderzoek niet genegen zijn, maar dan toch iets minder.

Minister, kijkt men erop toe dat de fondsen toegekend voor het toegepast onderzoek, onder meer zoals dat wordt gebruikt in de hogescholen en in de professionele bachelors, ook wordt gebruikt specifiek voor het toegepast onderzoek en dat het niet via een algemene melting pot wordt afgeleid naar het fundamenteel onderzoek? Indien blijkt dat dit toch zou gebeuren, zal

men daartegen bepaalde maatregelen nemen? Op welke manier houdt men binnen een project toezicht op de financiering? Ik weet dat dit in de eerste plaats de taak is van de regeringscommissarissen aan die instellingen. Maar ik vraag dit precies omdat we in de instellingen die alsnog een gemengde financiering hebben, echo's krijgen dat er tussen het toegepast en het fundamenteel onderzoek kanalen zijn waarbij het ene soms het andere financiert, waar dat niet de bedoeling is. Begrijp mij niet verkeerd, ik ben een grote voorstander van fundamenteel onderzoek. Ik vind dat de steeds weerkerende mantra van het bedrijfsleven dat men niet zo veel aan fundamenteel onderzoek mag doen, niet correct is. Ik vind wel dat als de overheid in bepaalde financieringslijnen voorziet voor een bepaald type van onderzoek, die ook voor dat type van onderzoek moeten worden gebruikt.

Op die drie vragen kreeg ik graag uw antwoord, minister.

**De voorzitter:** Mevrouw Poleyn heeft het woord.

**Mevrouw Sabine Poleyn:** Voorzitter, ik wil me zeker aansluiten bij deze belangrijke vraag met twee bijkomende vraagjes.

Misschien is het interessant om nog even iets financieel te duiden. Bij de integratie van de inkantelende opleidingen was afgesproken dat er voor het toegepast onderzoek voor de professionele bachelors in financiële middelen zou worden voorzien. Kunt u even duiden of dat gebeurd is? Om te vermijden dat de professionele bachelors helemaal als wezen achterblijven, was immers het engagement genomen om het toegepast onderzoek extra te financieren.

Bij de hele integratie was onze bekommernis het tegengaan van de 'academic drift'. Vroeger waren er op de campussen van de industrieel ingenieurs interessante vormen van samenwerking tussen de academische en de professionele bachelors. Nu de ene groep in de universiteit geïntegreerd is, is de samenwerking en het leren van elkaar, veel moeilijker geworden. Op welke manier wilt u de 'academic drift' tegengaan?

**De voorzitter:** Minister Smet heeft het woord.

**Minister Pascal Smet:** Voorzitter, mevrouw Moerman, het is een beetje vervelend, maar het toezicht op het gebruik van de fondsen voor toegepast onderzoek valt eigenlijk niet onder mijn bevoegdheid. Ik denk hierbij aan de TETRA-fondsen (Technologietransfer door Instellingen voor Hoger Onderwijs) en het Strategisch Basisonderzoek. Het toezicht op het gebruik van die algemene fondsen behoort tot de bevoegdheid van mijn collega Lieten en van het Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie (IWT).

De toekenning van die fondsen gebeurt op projectmatige basis en bij de beoordeling ervan wordt er rekening gehouden met de toepassingsgerichtheid. Ikzelf ben bevoegd voor de fondsen voor praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek bij de professionele bacheloropleidingen, de PWO-middelen (projectmatig wetenschappelijk onderzoek). Per definitie worden deze fondsen gebruikt voor het toegepast onderzoek dat verbonden is met de professionele bacheloropleidingen.

Het juiste groeipad van die cijfers zit niet in mijn hoofd. Ik kan u dat bezorgen, want er zat een pad in. Er wordt in geld voorzien en alle afspraken die werden gemaakt, worden nagekomen, tenzij er in onderling overleg een of andere verschuiving werd afgesproken, maar in principe is er geen probleem.

In het jaarverslag rapporteren de hogescholen over het gebruik van de PWO-middelen en daardoor is er eigenlijk een publiek toezicht op de vraag of die middelen al dan niet voor fundamenteel onderzoek zouden worden gebruikt. Binnen de hogescholen valt dit inderdaad onder het toezicht van de regeringscommissarissen. Ook het jaarverslag en de jaarrekening moeten de nodige elementen bevatten.

Binnen mijn bevoegdheid is er eigenlijk geen probleem. Over de bevoegdheden van minister Lieten moet u haar ondervragen. Als u geen andere vraag op de agenda had staan vandaag,

had ik u telefonisch ingelicht, ik laat immers niet graag parlementsleden komen om hen te vertellen dat ik niet bevoegd ben of slechts voor een klein deeltje. Ik zag dat u ook nog een vraag hebt over de universiteit van Hasselt, daarom heb ik u niet verwittigd.

**De voorzitter:** Mevrouw Moerman heeft het woord.

**Mevrouw Fientje Moerman:** Minister, ik zal wat haar deel betreft, de vraag ook stellen aan minister Lieten, maar de regeringscommissarissen, die wel onder u vallen, zijn wel degelijk bevoegd.

Ik hoor vanuit een aantal hogescholen over de input van lectoren en – nu nog – professoren waarin zij de aandacht vestigen op het weinig transparante gebruik en de vermenging van de fondsen vanuit de verschillende bronnen. Daardoor wordt het vastpinnen op de bevoegdheid van deze of gene, moeilijk. De fondsen worden in de algemene pot van de hogescholen gesmeten en worden daarna toegewezen aan een project, ongeacht wie de bevoegde minister is die achter de oorspronkelijke fondsen zat. Het totaaloverzicht van wat er gebeurt, is in eerste instantie, maar niet uitsluitend, in handen van de regeringscommissaris die toezicht moet houden op het goed gebruik van de overheidsmiddelen, en die mensen ressorteren in eerste instantie onder u.

**Minister Pascal Smet:** Ze werken op dat moment dan wel in opdracht van een andere minister.

Ik heb genoteerd dat aan de regeringscommissarissen moet worden gevraagd of er problemen zijn.

**Mevrouw Fientje Moerman:** Ik kan u zeggen waar specifiek de klachten vandaan kwamen.

**Minister Pascal Smet:** Ik zal het officieel vragen.

**De voorzitter:** De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

**Vraag om uitleg van mevrouw Elisabeth Meuleman tot mevrouw Freya Van den Bossche, Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie, en tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over energiegebruik in scholen - 1000 (2012-2013)**

**De voorzitter:** Het antwoord wordt gegeven door minister Smet.

Mevrouw Meuleman heeft het woord.

**Mevrouw Elisabeth Meuleman:** Voorzitter, minister, minister Van den Bossche heeft me verwittigd dat u ook voor haar een aantal vragen zou beantwoorden. Vorige keer in de plenaire vergadering had u mij naar haar doorverwezen, vandaar dat deze vraag ook tot haar is gericht. Blijkbaar hebt u ondertussen de input gekregen om ook op deze vragen te kunnen antwoorden.

Begin februari maakte Jean-Marc Nollet, minister van Energie in het Waals Gewest, bekend dat de overheid dit jaar 95 miljoen euro investeert in de ecorenovatie van publieke gebouwen. 60 procent hiervan zou naar scholen gaan. Concreet komt het erop neer dat er een oproep gedaan wordt bij de scholen tot het indienen van een dossier. Elke school van meer dan 10 jaar oud kan kandideren voor subsidies. Op 30 juni moeten de dossiers binnen zijn. Vervolgens zal men voor elk project bekijken hoeveel energie er kan worden bespaard per geïnvesteerde euro. Daarna maakt men een klassement en de meest rendabele projecten worden gesubsidieerd. Vanaf december maakt men bekend wie subsidies krijgt en hoeveel. Dit is een zeer transparante en efficiënte regeling.

Ik zou durven te zeggen: ‘Wat de Walen zelf doen, doen ze beter’, want deze maatregel staat in schril contrast met wat we in Vlaanderen doen. Begin 2012 zijn de middelen voor groene

renovaties in scholen opgeschort. Daar waren op dat moment een aantal goede argumenten voor, die ik ook erken. Vaak gingen de REG-middelen (rationeel energiegebruik) naar scholen die hun rendement haalden door zonnepanelen te plaatsen, terwijl een subsidie voor een grondige dakisolatie jaren moest wachten. Er zaten dus duidelijk fouten in de criteria.

Dat wil niet zeggen dat er geen nood is aan deze energiebesparende maatregelen, want de peiling uit 2012 door 'iSchool Magazine', een tijdschrift over infrastructuur, architectuur en ICT in het onderwijs, leert dat Vlaamse scholen gemiddeld 15 procent van hun werkmiddelen of 80 euro per leerling spenderen aan water, gas en elektriciteit. Van die factuur gaat gemiddeld 9 procent naar water, 33 procent naar elektriciteit en 58 procent naar gas, soms stookolie. Vergeleken met 2007 steeg de factuur gemiddeld 48 procent. Ondanks 100 miljoen euro subsidie sinds 2006, is maar 22 procent van de schoolgebouwen energiezuinig. Er is dus nog heel veel werk.

In Wallonië heeft de minister van Energie duidelijk de kaart getrokken van energiebesparing, in plaats van vooral in te zetten op hernieuwbare energie. Dat is ook effectiever: de milieuvriendelijkste energie is de energie die niet wordt verbruikt. Enkel dossiers die wel degelijk energiebesparend zijn, komen dus in aanmerking. Men wil een maximum aan megawattuur en aan CO<sub>2</sub>-uitstoot besparen.

Niet enkel het bestaande patrimonium, maar ook de nieuwe DBFM-scholen (Design Build Finance Maintain) verdienen onze energieaandacht. In navolging van een Europese richtlijn uit 2009, moeten Vlaamse scholen die een bouw aanvraag indienen voor nieuwe gebouwen of gebouwen die ingrijpend verbouwd worden, vanaf 1 januari 2013 een minimumhoeveelheid energie uit hernieuwbare energiebronnen halen. Voor bouwprojecten die niet aan deze minimumhoeveelheid energie voldoen, wordt het maximaal E-peil 10 procent strenger. Hier kan men aan voldoen door bijvoorbeeld in bijkomende isolatie te voorzien, een efficiëntere verwarmingsinstallatie te gebruiken, luchtdichter te bouwen, enzovoort. Deze nieuwe EPB-regeling werd definitief goedgekeurd door de Vlaamse Regering in september 2012. Uit de plenaire zitting van 20 februari blijkt dat de nieuwe DBFM-projecten moeite hebben om hieraan te voldoen. Nochtans dateert deze richtlijn uit 2009 en wisten we dus al lang dat dit op komst was.

De 95 miljoen euro voor ecorenovatie van scholen in Wallonië komt van het ministerie bevoegd voor energie, niet van dat van onderwijs. Daar valt natuurlijk iets voor te zeggen, ook hier in Vlaanderen. Het departement Onderwijs heeft niet bepaald geld op overschot en er zijn veel dringende noden. U verwees als minister van Onderwijs ook naar de minister van Energie bij uw antwoord over de nieuwe EPB-eisen. Het is duidelijk dat de nodige middelen niet enkel uit de 'pot' van onderwijs kunnen komen.

Feit is in elk geval dat dergelijke maatregelen op lange termijn hun investering terugbetalen. De energiekosten voor scholen die in energiebesparing kunnen investeren, zullen beduidend minder zijn. En misschien is het aan de overheid om scholen de kans te geven dat te doen. We kunnen ons de vraag stellen of het niet beter is dat Vlaanderen een tandje bij steekt wat dit betreft, eerder dan op de rem te staan om de begroting in evenwicht te houden.

Minister, deze redenering geldt natuurlijk voor veel groene investeringen, maar de scholen zijn wel een specifiek geval. Er is op dit moment een decennialange wachtlijst voor de renovatie van scholen. De overheid hinkt wat haar deel van de investeringen betreft, alsmaar verder achterop. Maar ook de scholen hebben het steeds moeilijker om leningen te krijgen om hun deel van de koek te betalen. Banken weigeren vaak dossiers of beperken ze in looptijd omdat ze de winstmarge te beperkt vinden. Hoe moet dit verder?

Worden er binnen deze Vlaamse Regering plannen gemaakt om energiebesparende maatregelen te treffen in scholen? Hoe plannen de twee bevoegde ministers een inhaalbeweging te maken? Is er hierover overleg tussen beide departementen?

Waarom werd er niet op de Europese richtlijn geanticipeerd bij de plannen voor de DBFM-scholen, aangezien men al vanaf 2009 wist dat er strengere normen zouden komen? Op welke

manier zal men ervoor zorgen dat de nieuwe DBFM-scholen aan de Europese EPB-eisen voldoen?

Is het niet zo dat er een duidelijke ‘return on investment’ is bij dit soort maatregelen? Wordt erover nagedacht om een grootscheepse investering te doen en even in het rood te gaan, om daarna de vruchten te kunnen plukken?

**De voorzitter:** De heer De Meyer heeft het woord.

**De heer Jos De Meyer:** Voorzitter, minister, energie is hoe dan ook een belangrijk facet van het ruimere dossier van scholenbouw. Laat het heel duidelijk zijn, het is niet het enige item waar we aandacht voor moeten hebben. We hebben zopas het dossier gekregen van de Onderwijsinspectie. U zult zich herinneren, voorzitter, dat ik reeds twee maanden geleden een vraag gesteld heb over een aantal dossiers waarvoor men een negatief advies had gekregen van de Onderwijsinspectie. We hebben dit onderwerp toen reeds behandeld in deze commissie, maar we weten natuurlijk allemaal dat dossiers pas actueel worden als erover wordt geschreven in de krant of erover gecommuniceerd wordt op televisie.

Er zijn ongetwijfeld nog andere elementen, minister, die scholenbouw duurder maken en daarom heb ik u de schriftelijke vraag gesteld wat vandaag voor scholen de kostprijs per vierkante meter is voor scholenbouw. Ik geef even de cijfers voor het gemeenschaps-onderwijs, want die zijn bijzonder interessant. In 2000 was de gemiddelde kostprijs per vierkante meter 656 euro. In 2005 was dat 1032 euro en in 2010 1234 euro. Voor het vrij onderwijs liggen de cijfers iets lager, voor het gesubsidieerd officieel onderwijs liggen ze nog iets hoger. Het zijn cijfers alleen voor onderwijsdiensten, dus geen turnzalen, geen eerste uitrustingen, geen omgevingswerken en ze zijn exclusief btw. Ze leren ons dat de prijs voor scholenbouw op tien jaar tijd ruim verdubbeld is. Dat zegt iets over de kostprijs voor de scholen, maar dat zou ons ook iets moeten leren over de wijze waarop we deze hele financiering moeten aanpakken.

Velen onder ons waren vermoedelijk aangenaam verrast toen minister Muyters tijdens een basketwedstrijd een ideetje had om dit allemaal op te lossen. Het is logisch, minister, dat ik samen met u en met vele anderen uitkijk naar wat de boodschap woensdagavond zal zijn. Uiteraard zullen we bijzonder blij zijn dat minister Muyters ingaat op onze vraag om in meer middelen te voorzien voor het onderwijs. Ik meen dat u daar ook niet rouwig om zult zijn.

Voor alle duidelijkheid, minister, wil ik u toch nog eventjes meegeven dat het voor onze fractie essentieel is dat als er meer middelen komen voor onderwijsinfrastructuur – en wie zou daar iets tegen kunnen hebben –, ze niet alleen moeten worden gebruikt om de capaciteitsproblemen in de grootsteden aan te pakken, maar dat er ook aandacht moet zijn voor dossiers in andere steden, op het platteland en voor de reguliere wachtlijst.

Ik wou van de gelegenheid gebruik maken om dit wat ruimer te bekijken en het niet uitsluitend over het aspect van de energie te hebben. Ik wil tegelijk ook wijzen op de enorme evolutie van de kostprijs. We hopen samen met u dat minister Muyters een schitterend idee heeft en dat er een doorbraak komt in dit dossier. Wij zijn daar al lang vragende partij voor.

**De heer Boudewijn Bouckaert:** Iemand van die partij heeft gezegd dat hij gratis geld heeft gevonden. Dat is een tovertruc, natuurlijk.

**De voorzitter:** Minister Smet heeft het woord.

**Minister Pascal Smet:** Voorzitter, mevrouw Meuleman, ik ben het er volkomen mee eens dat investeringen in energiezuinige schoolgebouwen slimme investeringen zijn, die zich in de toekomst zowel financieel als maatschappelijk terugbetalen.

In een context van een structureel begrotingstekort is het echter ook belangrijk dat dit op een slimme en overdachte manier wordt gedaan. Zoals u zelf hebt aangegeven, is de REG-procedure begin 2012 stopgezet. Met die procedure konden we immers niet verzekeren dat de ingrepen zouden gebeuren in een langetermijnperspectief passend binnen de Trias Energetica,

noch konden we sterk maken dat dit een positieve impact had op de kwaliteit van het schoolgebouwenpark. Integendeel, dit zorgde voor een verdere versnippering van de al schaarse middelen en bracht de mogelijkheid van een kritisch aantal renovatie- of nieuwbouwprojecten in gevaar. Aangezien we volledig overtuigd zijn van de meerwaarde en de 'return on investment' die energiezuinige investeringen voor schoolgebouwen op diverse vlakken kunnen bieden, is de REG-procedure dan ook niet zonder meer geschrapt: het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (AGION) werkt daar nog op diverse fronten aan verder.

Zo is er eerst en vooral het pilootproject met betrekking tot passiefscholen, waarbij wordt gewerkt aan de sensibilisatie van de doelgroep en de noodzakelijke kennis over energiezuinig bouwen binnen schoolgebouwen op punt wordt gesteld. Ook het instrument voor duurzame schoolgebouwen sensibiliseert met het oog op energiezuinigere en duurzamere renovatie en nieuwbouwprojecten. U weet dat we inderdaad helaas geen geld op overschot hebben. Naast de grotere ambitie qua energie worden deze gebouwen ook op andere vlakken geconfronteerd met een grotere ambitie dan een aantal jaar geleden. Daarom is AGION, in nauwe samenwerking met het Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie (IWT) en in nauw overleg met het Vlaams Energiebedrijf (VEB), alternatieve financieringsmethodes gebaseerd op de ESCo-methodiek (Energy Service Company) aan het onderzoeken. Daarbij biedt het voordelen om te werken binnen een masterplan en een geïntegreerd ontwerpproces, met een grote gevoeligheid voor het bieden van een antwoord op de specifieke noden en bekommernissen van de scholen.

Ook binnen de Vlaamse overheid moeten we zelf op zoek gaan naar partners om samen te werken aan gelijkaardige doelstellingen, want scholen kunnen inderdaad een belangrijke maatschappelijke rol spelen in het voorlopertraject naar 2020. Daarom onderhoudt AGION goede contacten met zowel het Vlaams Energieagentschap (VEA) als het VEB.

De DBFM-operatie dateert eigenlijk al van voor 2009. Dan gaat het over de eigenlijke opzet. We hebben dat alles wel afgerond, de 'financial clause', het juridische enzovoort. In een budgettaire-financiële crisis is dat niet zo evident. Het eigenlijke decreet met betrekking tot de schoolinfrastructuur dateert echter al van 2006. Zeven jaar later zijn we dan eindelijk de scholen aan het bouwen en worden de eerste stenen gelegd. Dat hebt u onlangs kunnen zien. Kort daarna werd de aanbestedingsprocedure opgestart voor de selectie van de privépartner. Dat heeft heel wat tijd gevergd. Er gaat dus een geschiedenis aan vooraf. De Vlaamse Gemeenschap heeft echter al een pioniersrol gespeeld.

Het decreet betreffende energieprestaties in scholen van 2007, dus voor de Europese richtlijn er was, heeft een strengere E-peil vooropgesteld, namelijk E70, terwijl toen E100 algemeen van kracht was. Die maatregel werd toen toch als zeer zinvol beschouwd als onderdeel van een ambitieus klimaatbeleid. Er werd toen trouwens ook in een forfaitaire toelage voorzien ter compensatie voor de meerkost. Het decreet heeft ook de mogelijkheid gecreëerd om een stap verder te zetten, door bij wijze van proefproject enkele schoolgebouwen te laten realiseren volgens de passiefhuisstandaard. Daarnet had ik het daar al over. Opnieuw leverden we daarmee pionierswerk in eigen land. Als ik met architecten spreek, dan blijkt dat dit toch wel wat aanpassingswerk vergt, dat het niet zo evident is om passiefscholen te bouwen. Op dit moment worden die echter gebouwd. Ook in dit geval werd voorzien in een toelage om de meerkost te compenseren. We hebben daar dus wel aandacht voor.

De Vlaamse Regering heeft de DBFM-vennootschap Scholen van Morgen aangesteld om in te staan voor de realisatie van DBFM-projecten. De DBFM-scholen moeten beantwoorden aan de geldende EPB-eisen. De scholen waarvoor een stedenbouwkundige vergunning werd aangevraagd vanaf 1 januari 2013 zullen bijgevolg ook moeten voldoen aan de geldende regelgeving.

Voorzitter, er was wat ongerustheid bij de onderwijsverstrekkers over die Europese richtlijn. Ik dacht dat de heer De Meyer daar een allusie op zou maken. Hij heeft daar immers ook al eens een vraag over gesteld. Ondertussen is er al een vergadering geweest. Vandaag vertrekt

er trouwens nog een brief daarover. Het is allemaal wat minder erg dan men dacht. Het overleg wordt overigens voortgezet.

**De voorzitter:** Mevrouw Meuleman heeft het woord.

**Mevrouw Elisabeth Meuleman:** Minister, helemaal tevreden met het antwoord ben ik niet. Die strengere Europese regelgeving was inderdaad aangekondigd. De scholen en de nieuwe projecten zullen daar nu aan moeten voldoen. U zegt dat het niet zo erg is als het lijkt, dat u met de scholen aan tafel hebt gezeten om uit te leggen wat er precies vereist is. Ik kan me echter voorstellen dat dit voor sommige scholen een meerkost is, bovenop wat al een financieel moeilijke operatie was omdat de beschikbaarheidsvergoedingen en dergelijke meer hebben gekost dan geschat. De Vlaamse overheid heeft al een deel van die meerkost moeten dekken opdat die operatie zou kunnen plaatsvinden voor een aantal scholen. Een aantal scholen lopen echt wel op hun tandvlees met die nieuwe operatie, en dan moeten er nog eens bijkomende inspanningen worden geleverd qua energie. Zal de Vlaamse overheid daarvoor dan nog wat bijpassen, of moeten de scholen proberen dat zelf rond te krijgen, en wordt dat dan niet heel moeilijk? U zegt dat het niet zo problematisch is, maar ik kan me voorstellen dat dit een bijkomend probleem is voor scholen die echt op hun limiet zitten.

U zegt inspanningen te doen. Ik had de vraag ook aan minister Van den Bossche gesteld, in de hoop dat u samen met haar een extra inspanning zou kunnen doen. Ik weet dat er weinig financiële ruimte is, maar u weet ook dat in sommige scholen een dermate groot deel van de werkmiddelen moet worden besteed aan die elektriciteits-, gas- en stookolierekening dat dit voor problemen zorgt in het Vlaamse onderwijs. Iedereen die bepaalde scholen bezoekt en de toestand daar ziet, weet dat. Vaak ziet men die directeurs daar sukkelen met heel oude stookolieketels en enkel glas. Het budget dat eigenlijk naar de kinderen moet gaan, gaat naar dat onderhoud, naar ruimtes die niet meer van deze tijd zijn.

Ik vond de manier waarop men dat in Wallonië doet, eigenlijk mooi: daar onderzoekt men waar de efficiëntiewinst het grootst is, waar de toestand het slechtst is en met de kleinste ingreep toch zo optimaal en efficiënt mogelijk kan worden aangepakt. Men heeft een enveloppe aangelegd, die niet zo groot is. Daarmee pakt men systematisch jaar na jaar de ergste gevallen aan op het vlak van energie. Dan gaat het specifiek over energie, want ik vind niet dat we nu de vis moeten verdrinken door erop te wijzen dat de hele scholenproblematiek gigantisch groot is, dat de structurele wachtlijsten moeten worden aangepakt, dat renovaties nodig zijn. Dat is allemaal waar, maar ik heb het specifiek over energie en het ontlasten van scholen qua werkmiddelen. Ik denk dan aan een beperkt project, dat niet enorm hoeft te zijn, maar jaar na jaar de grootste noden kan lenigen. Dat zou zeer nuttig zijn, lijkt me. Is het niet mogelijk voor u om eens samen met minister Van den Bossche te bekijken of zoiets in het komende jaar in Vlaanderen kan worden opgezet?

**De voorzitter:** De heer De Meyer heeft het woord.

**De heer Jos De Meyer:** Minister, ik ben eerst en vooral tevreden dat u mijn beschouwingen niet hebt tegengesproken. Specifiek wat de DBFM-dossiers betreft waarvan de bouwvergunning na 1 januari 2013 is ingediend, ben ik blij dat er overleg is gekomen. Dat was een van mijn vragen ruim twee maand geleden. Het is goed dat dit overleg is opgestart. Ik heb echter nog een vraag: wat is de meerkost voor de dossiers als gevolg van de bijkomende eisen? Over welke grootteorde gaat het, over welk percentage van het dossier? Mocht u daar vandaag niet op kunnen antwoorden, dan kunt u dat eventueel schriftelijk doen, via de commissiesecretaris. Het lijkt me nuttig dat te weten.

Mevrouw Meuleman, ik pleit er wél voor om het dossier in zijn geheel te bekijken. Daarmee wil ik niets verdrinken. Ik heb er echter iets tegen dat de ene het alleen wil hebben over de capaciteitsproblemen en de andere het alleen wil hebben over energie. We moeten de moed hebben om vooruit te kijken en de hele problematiek van onderwijsinfrastructuur onder ogen te zien. Dan zal er inderdaad misschien gefaseerd, stapsgewijs moeten worden gewerkt, maar ik vind dat er een totaalplan moet komen waarin alle facetten verweven zijn.

**De voorzitter:** Mevrouw Poleyn heeft het woord.

**Mevrouw Sabine Poleyn:** De heer De Meyer stelde een bijkomende vraag over die meerkost. We hebben ook geprobeerd dat te berekenen, en op basis daarvan zou het gaan over 3,5 procent. Dat was echter aan de hand van het voorbeeld van een huis. Het zou inderdaad heel interessant zijn om eens te weten wat dat bedraagt voor een school.

**Minister Pascal Smet:** Ik heb die gegevens vandaag niet, maar ik denk ook dat we eerst het verdere overleg moeten afwachten om dat precies te kunnen inschatten. Zodra die gegevens er zijn, kunnen we ze ter beschikking stellen.

**De voorzitter:** De vraag om uitleg is afgehandeld.

– *Mevrouw Vera Celis, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op.*

■

**Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Deckx tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het tekort aan Limburgse en West-Vlaamse studenten in bepaalde masteropleidingen**  
- 1029 (2012-2013)

**Vraag om uitleg van de heer Boudewijn Bouckaert tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de ondervertegenwoordiging van Limburgse studenten in studierichtingen die niet in hun eigen provincie worden aangeboden**  
- 1040 (2012-2013)

**Vraag om uitleg van mevrouw Sabine Poleyn tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de ondervertegenwoordiging van Limburgse en West-Vlaamse studenten aan de universiteiten**  
- 1041 (2012-2013)

**Vraag om uitleg van mevrouw Fientje Moerman tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de uitbreiding van de Universiteit Hasselt**  
- 1077 (2012-2013)

**De voorzitter:** Mevrouw Deckx heeft het woord.

**Mevrouw Kathleen Deckx:** Voorzitter, minister, geachte leden, zoals u al ten overvloede hebt kunnen merken, kom ik uit de Kempen, maar die streek ligt heel dicht bij Limburg, vandaar mijn bekommernis over de studenten in Limburg.

Niet zo lang geleden kwam in het nieuws dat er een tekort is aan Limburgse en West-Vlaamse studenten in bepaalde universitaire richtingen. We stellen vast dat nogal wat Limburgse jongeren wel hoger onderwijs volgen aan de Universiteit Hasselt, maar buiten Limburg sterk ondervertegenwoordigd zijn. De West-Vlaamse cijfers zijn eigenlijk vergelijkbaar met die voor Limburg.

Volgens rector Luc De Schepper van de Universiteit Hasselt is de oorzaak dat er amper een aanbod qua universitair onderwijs is in de beide provincies. Voor de rector zijn de cijfers dan ook het bewijs dat er meer opleidingen moeten komen aan zijn universiteit. Als bijkomend argument stelt hij dat dit de braindrain die Limburg op dit moment volgens hem kent, zou stoppen. Ook het feit dat in Limburg veel mensen met een buitenlandse achtergrond wonen, is volgens de rector van tel. Zo zouden meisjes van buitenlandse origine sneller mogen gaan studeren als de universiteit zich dicht bij huis bevindt.

Ik vind deze redenering een beetje vreemd. In deze commissie zeggen we immers altijd dat het bijzonder positief is dat studenten een buitenlandervaring opdoen. Hier wordt echter net

voor het tegendeel gepleit, voor het organiseren van universitair onderwijs onder de eigen kerktoeren.

Minister, hoe reageert u op de vrijgegeven cijfers en op die problematiek? Hoe staat u tegenover de vraag van onder meer de rector om daar extra opleidingen aan te bieden?

**De voorzitter:** De heer Bouckaert heeft het woord.

**De heer Boudewijn Bouckaert:** Voorzitter, minister, geachte leden, ‘Limburg alleen’, maar als je er een vraag over stelt, ben je niet ‘allein’. We zijn met vier.

De cijfers over de beweerde onderparticipatie van Limburg zijn op een enigszins eigenaardige manier aan de oppervlakte gekomen, vind ik. Normaliter zou men verwachten dat ze via de kanalen van een kenniscentrum of zo naar boven zouden komen, maar ze zijn eigenlijk toevallig aan de oppervlakte gekomen, als neveneffect, via het rapport van auditbureau McKinsey over de strategische ontwikkelingskansen voor Limburg in het kader van het Strategisch Plan voor Limburg in het Kwadraat (SALK). Dat plan wordt ontwikkeld in de nasleep van het vertrek van Ford Genk.

Bij het uitwerken van dit rapport kwam het auditbureau tot een aantal interessante cijfergegevens over de hogeronderwijsparticipatie van de Limburgse jongeren. Zo bleek dat van alle Vlaamse jongeren 15 procent Limburger is, maar dit cijfer wordt niet vertaald in de hogeronderwijsparticipatie van de provincie. Er is bovendien een zeer groot verschil naargelang de richting in Limburg of buiten Limburg wordt aangeboden. Voor de richtingen die in Limburg worden aangeboden, ligt de participatie ongeveer op het niveau van het aandeel Limburgse jongeren in de totale Vlaamse jongerenpopulatie: 14,75 procent voor de professionele bachelors, 14,99 procent voor de academische bachelors en 13,55 procent voor de masters. Voor de studierichtingen die niet in Limburg worden aangeboden, bedragen de percentages respectievelijk 6,81 procent – dat is een groot verschil –, 9,61 procent en 9,34 procent. Voor de richtingen die niet in Limburg worden aangeboden, is er een ondervertegenwoordiging van 39 procent. Dat is significant.

In een reactie op deze cijfers verklaarde rector De Schepper van de Universiteit Hasselt dat aan deze ondervertegenwoordiging slechts kan worden verholpen door in Limburg meer richtingen aan te bieden. Zo vraagt hij de ontwikkeling van de studierichtingen toegepaste wetenschappen, toerisme en handelswetenschappen. Hij wijst erop dat Limburg vroeger ook ondervertegenwoordigd was in een studierichting zoals rechten, maar dat sinds het aanbieden van deze richting aan de Universiteit Hasselt deze ondervertegenwoordiging is weggewerkt. Volgens rector De Schepper zal een uitbreiding van het studieaanbod in Limburg de economische ontwikkeling daar ten goede komen. Zo zou bijvoorbeeld een richting master bio-ingenieur projecten opleveren die de ontwikkeling van de fruitteelt ten goede komen.

De vraag van rector De Schepper werd niet op unaniem applaus onthaald. Professor Daubéchies, afkomstig van Limburg maar nu hoogleraar aan de hooggerankte Amerikaanse Duke University, wijst erop dat onze Vlaamse studenten nog te veel vastzitten aan een kerktoerenmentaliteit en dat uitvliegen goed is voor de intellectuele ontwikkeling. Professor Alain Verschoren, rector van de Universiteit Antwerpen, wijst erop dat het bijcreëren van richtingen in Hasselt alleen maar zal leiden tot een verplaatsing van studenten en een verdere versnippering van de middelen.

Minister, dit is toch wel een interessante polemiek. Bent u van oordeel dat een Vlaamse provincie een relevante entiteit is voor de inplanting van richtingen en dat we ernaar moeten streven dat de hogeronderwijsparticipatie in alle provincies dezelfde is en dat in alle provincies alle studierichtingen moeten worden aangeboden? Het zou dan gaan om een verdelende rechtvaardigheid tussen provincies, een bevoegdheidsniveau dat volgens sommigen moet worden afgeschaft. Is voor u het SALK een element dat een positieve discriminatie van de provincie Limburg inzake de inplanting en dus ook financiering kan rechtvaardigen? Indien u van oordeel bent dat de ondervertegenwoordiging van Limburg in

hogeschoolparticipatie een relevant beleidsgegeven is, zal dit dan ook gelden voor de andere ondervertegenwoordigde provincie, West-Vlaanderen?

**De voorzitter:** Mevrouw Poleyn heeft het woord.

**Mevrouw Sabine Poleyn:** Voorzitter, minister, beste collega's, ik ga niet herhalen wat de aanleiding voor deze vraag is. Ik wil wel zeggen dat dit niet nieuw is. Minister, ik heb hier het verslag van een vraag om uitleg aan een van uw voorgangers.

De lagere participatie van studenten uit West-Vlaanderen en Limburg in de universiteiten is bekend. Ik verneem dat de Universiteit Hasselt pleit voor meer opleidingen. In West-Vlaanderen zijn er geen masteropleidingen, uitgezonderd de nieuwe ingekantelde industrieel ingenieurs en een aantal andere kleine opleidingen.

Minister, mijn focus is: de gevolgen hiervan voor de investeringen in onderzoek. Dat maakt het moeilijk om stappen te zetten in de overgang van een traditionele economie naar een kenniseconomie.

Wij hebben in West-Vlaanderen dit probleem al in 2008 aangekaart. Wij stelden vast dat maar 1,4 procent van de onderzoeksmiddelen in West-Vlaanderen terechtkwam. Dat is natuurlijk omdat wij structureel geen masteropleidingen hebben. Nochtans biedt het brede kmo-veld heel wat kansen tot valorisatie en tot wederzijdse bevruchting en innovatie. Vanuit West-Vlaanderen werd daarom toen al een actieplan geformuleerd om meer te investeren in onderwijs en onderzoek, toegespitst op enkele speerpuntsectoren.

Minister, bent u het ermee eens dat de lage participatie aan de universiteit in een streek negatieve gevolgen kan hebben op de economische ontwikkeling in die streek? Bent u van plan om, als antwoord op de vraag over Limburg, meer opleidingen mogelijk te maken, gekoppeld aan regionale speerpuntsectoren? Op welke manier ziet u kansen om meer onderzoek in West-Vlaanderen en voor mijn part ook in Limburg mogelijk te maken? Ik heb het dan over onderzoek dat niet per se gekoppeld is aan die masteropleidingen. Dat is het probleem: de middelen voor Projectmatig Wetenschappelijk Onderzoek (PWO) vormen het enige kanaal om vanuit de professionele bachelors aan onderzoek te doen. Minister Vandenbroucke stelde in zijn antwoord van zoveel jaar geleden dat we misschien moeten overwegen om de PWO-middelen als een volwaardige component van de werkingsuitkering in de financiering van de hogescholen uit te bouwen in plaats van als aanvullend kanaal. Toen al werden heel wat overwegingen gemaakt. Maar er is niets mee gebeurd.

Minister, welke initiatieven zult u nemen om deze ondervertegenwoordiging – maar vooral de effecten ervan – weg te nemen?

**De voorzitter:** Mevrouw Moerman heeft het woord.

**Mevrouw Fientje Moerman:** Limburgse jongeren zijn tot 40 procent minder vertegenwoordigd in universitaire studierichtingen die niet in de provincie worden aangeboden. Dat blijkt uit cijfers van de Vlaamse onderwijsadministratie. Het studie bureau McKinsey herkauwt die cijfers voor het SALK na de sluiting van de Fordfabriek.

Luc De Schepper, rector van de Universiteit Hasselt, meent dat er in Limburg een braindrain gaande is. Dat kan natuurlijk. Limburgse jongeren die in Leuven of Gent gaan studeren, keren volgens hem niet meer terug. Daarom wil de Universiteit Hasselt drie extra richtingen creëren: toegepaste wetenschappen, toerisme en handelwetenschappen.

Ik vind dat een vreemde keuze. Afgaande op die redenering en op het feit dat Limburg toch wel een zeer groen en landelijk karakter heeft, zou ik daar toch minstens de studie veeartsenijwetenschappen aan hebben toegevoegd. Zowel de studenten van West-Vlaanderen als die van Limburg, Antwerpen en Vlaams-Brabant moeten daarvoor allemaal naar het ongelooflijk verre Gent komen, tenzij ze naar een andere planeet willen, in Luik, waar men deze wetenschap ook doceert. Ik kan nog wel een aantal andere, meer exotische studierichtingen noemen die misschien voor Limburg minder belang hebben, maar die ook

niet worden aangeboden aan deze universiteit. Om maar te zeggen: waar begint men en waar eindigt men?

Minister, is er werkelijk een nood in het universitair landschap om overal bijkomende opleidingen te organiseren, zonder verlies aan kwaliteit en zonder bijkomende uitgaven? Volgens mij is dat de kwadratuur van de cirkel, maar ik sluit niet uit dat rector De Schepper of u of u beiden dit kunnen oplossen.

In 2020 moet minstens 20 procent van de studenten een deel van hun opleiding in het buitenland, dus ook buiten Limburg, gevolgd hebben. We stimuleren immers de Vlaamse studenten om wereldburgers te worden. Hoe staat u tegenover de idee van de Universiteit Hasselt om studenten onder de kerktoren – of een andere toren van een andere geloofsbeleving – te houden en ze niet in een grote, verdorven stad te laten voortstuderen?

Hoe denkt u deze extra opleidingen te financieren?

Is het wenselijk – want dat is uiteindelijk wat in de vorige eeuw gebeurd is met de spreiding van de universiteiten – dat elke universiteit een breed aanbod aanbiedt? Of is het wenselijker dat een kleinere universiteit zich blijft specialiseren in specifieke opleidingen die beantwoorden aan lokale noden? Door de vraag te stellen, beantwoord ik hem al voor een deel. Maar u zult dat nog wel eens doen.

**De voorzitter:** De heer Van Dijck heeft het woord.

**De heer Wim Van Dijck:** De cijfers zijn wat ze zijn. Ze zouden inderdaad kunnen duiden op een probleem in verband met studentenmobiliteit en ook op een probleem in verband met de effecten op provinciaal niveau op wetenschappelijk onderzoek en de economie.

Ik kan goed begrijpen dat rector De Schepper een pleidooi pro domo houdt voor meer richtingen aan zijn universiteit, maar dan gaat hij er voetstoots van uit dat het ontbreken van een van die richtingen de oorzaak zou zijn van de ondervertegenwoordiging van Limburgse en West-Vlaamse studenten aan universiteiten buiten de provincie. Is er ooit al een gedegen onderzoek gedaan naar de redenen voor die onderparticipatie van Limburgse en West-Vlaamse studenten? En mocht het dan zo zijn dat die ondervertegenwoordiging zijn oorzaak zou vinden of ten dele zijn oorzaak zou vinden in het ontbreken van bepaalde richtingen aan de universiteiten in West-Vlaanderen of in Hasselt, dan is het de vraag of het bijcreëren van richtingen wel de goede oplossing is – niet alleen gezien de financiële implicaties.

Men zou de vraag omgekeerd moeten stellen: wat kan er worden gedaan om de studentenmobiliteit te verhogen? Leuven, Antwerpen en zelfs Gent zijn toch allemaal niet zo ver? Maastricht is dat voor de Limburgse studenten al helemaal niet. Zou een hogere studentenmobiliteit niet meer in de lijn liggen van het beleid dat we nu toch al enige decennia vooropstellen? Studenten worden aangemoedigd om in heel Europa naar universiteiten te gaan. Ik geef het voorbeeld van de equivalentieregel, waar Vlaanderen als relevante entiteit wordt genomen en niet langer de provincie. Minister, wat is uw mening over deze problematiek en over de oplossingen die door bijvoorbeeld de rector van de Universiteit Hasselt naar voren worden geschoven?

**De voorzitter:** Minister Smet heeft het woord.

**Minister Pascal Smet:** De cijfers die worden geciteerd en die in de krant zijn verschenen, hebben betrekking op gediplomeerden hoger onderwijs en niet op de participatie van Limburgse jongeren. Dit is belangrijk omdat recente cijfers aantonen dat de Limburgse jongeren niet langer minder participeren aan het hoger onderwijs.

Het feit dat Limburg geen achterstand meer heeft voor wat betreft de participatie aan hoger onderwijs is des te opmerkelijker als men rekening houdt met het profiel van de Limburgse jongeren. In Limburg is er een oververtegenwoordiging van leerlingen in bso – 33 procent versus 29 procent in Vlaanderen – en een ondervertegenwoordiging in aso – 31 procent versus 36 procent. Op basis van de financieringskenmerken blijkt eveneens dat vrij veel Limburgse jongeren van het secundair onderwijs uit de derde graad een moeder hebben met

een laag opleidingsniveau – 27 procent in vergelijking met een Vlaams gemiddelde van 24 procent. Hieruit zou men voorzichtig kunnen concluderen dat Limburg het de laatste jaren goed doet op het gebied van de democratisering van het hoger onderwijs. De cijfers op basis van het aantal gediplomeerden zullen de participatiegegevens, minstens gedeeltelijk, moeten volgen en zullen op termijn dan ook positief evolueren. Dat had de rector wellicht niet gezien.

Het is een divers verhaal, en bij de beoordeling van cijfers over participatie moet men het globale plaatje bekijken. Men moet dit niet alleen doen vanuit het universitaire opleidingsaanbod, maar ook vertrekkende vanuit de situatie en evoluties in het basis- en secundair onderwijs. Factoren zoals sociaal-economische achtergrond hebben een invloed op studiekeuze en beïnvloeden mee de participatie in het hoger onderwijs.

Het klopt dat een lage participatie aan de universiteit een negatieve invloed kan hebben op de economische ontwikkeling in een regio en anderzijds dat een goed uitgebouwd kenniscentrum een extra impuls kan geven aan economische ontwikkeling en innovatie. Maar ook dat is maar één aspect binnen een complex geheel.

Het SALK-rapport geeft onder meer aan dat het beschikbare talent niet aansluit bij de noden van de markt. Als redenen geeft het rapport aan dat de Limburgse beroepsbevolking een scholingsachterstand kent, dat er een aanzienlijke leerachterstand bestaat in lager en secundair onderwijs in de mijnregio, dat het universitair onderwijs minder uitgebouwd is in de regio.

Alles hangt natuurlijk af van wat u onder ‘regio’ verstaat. Ik moet u niet vertellen dat we in vergelijking met het buitenland amper een metropolitaan gebied zijn, alles is heel relatief. Ik weet niet of u dit mopje kent. Het is eigenlijk een echt gebeurd verhaal, maar het is wel grappig, het toont aan waarmee we hier in de discussie bezig zijn. Een Amerikaanse zakenman was in Brussel waar hij een deal had gesloten met een Belgische zakenman. Het was mooi weer – lang geleden, toen de zomer nog in het land was –, en de Belg stelde voor om even naar Knokke te rijden. Ze namen de auto naar Knokke. Ik neem aan dat het een nogal zware en grote wagen was en dat snelheidsbeperkingen misschien niet altijd even nauwgezet werden opgevolgd. Ze waren in elk geval vrij snel in Knokke en toen zei de Amerikaanse zakenman: “I didn’t know that Brussels had a seaside”. Dit relateert de dingen natuurlijk. Wij hebben soms de neiging om alles op te delen in kleine stukjes. Mevrouw Moerman die regelmatig in de mooie Verenigde Staten vertoeft, weet dat jonge mensen daar soms een à twee uur rijden om op zaterdagavond naar een discotheek te gaan. Ze vinden dat normaal. Bij ons is dat het einde van de wereld. Alles is dus relatief.

In deze context is het uiteraard belangrijk om na te denken over hoe het onderwijsaanbod maximaal moet worden afgestemd op de noden van de toekomst. Dit is uiteraard niet gelimiteerd tot de Universiteit Hasselt, we moeten het bredere onderwijsverhaal bekijken.

Het is evident dat een provincie of een subregio zoals Limburg bij een zware economische crisis kijkt naar het eigen voortbestaan en de ontwikkeling. Het is logisch dat men die reflexen heeft, gelukkig maar. Het hoger onderwijs is een belangrijke actor in het economisch proces, niet alleen door de creatie van tewerkstelling, maar ook door het opleiden van studenten als toekomstige werkkrachten en door het onderzoek en de innovatieve ontwikkelingen die daaruit kunnen voortvloeien.

Maar het klopt dat we heel wat elementen hebben die we moeten meenemen. Ik heb de opmerkingen gehoord over de kerktoeren, over het aanbod dat er is. Limburg is omringd door sterk uitgebouwde kenniscentra zoals de KU Leuven, de universiteit van Eindhoven en die van Maastricht, waar een uitgebreid opleidingsaanbod en belangrijke onderzoekscentra zijn. Dit betekent dat er voor Limburgse studenten op relatief korte afstand kansen zijn. Een investering in een verdere samenwerking op het gebied van onderzoek, kan voor Limburg misschien ook een belangrijke meerwaarde creëren. Ik ben het ermee eens dat de hele internationale context van het hoger onderwijs meegenomen moet worden bij de afweging van de vraag die vanuit Limburg gesteld werd.

Het is prioritair om te bekijken welke opleidingen er nu zijn en of ze al dan niet een juiste afstemming op de toekomstige arbeidsmarkt hebben. De hogeronderwijsinstellingen hebben daartoe de nodige troeven in handen. Ik onderstreep heel duidelijk dat ik niet de mening ben toegedaan – en ik denk niemand hier – dat Limburg moet worden uitgebouwd tot een volwaardige universiteit. Hetzelfde geldt voor Antwerpen. Kleinere universiteiten moeten zich in niches bewegen die relevant kunnen zijn. Dat is ook de duidelijke optie die de universiteit van Antwerpen, overigens succesvol, heeft genomen: aanvullend werken.

Er zijn nu de vragen die in Limburg worden gesteld. U weet dat we procedures hebben om nieuwe opleidingen aan te vragen. Ze zullen uiteraard altijd gevolgd moeten worden. Bovendien is er de financiering. Nieuwe opleidingen kunnen enkel gefinancierd worden binnen het reguliere financieringsmechanisme. Dat betekent dat ze pas na enkele jaren volwaardig gefinancierd kunnen worden.

Ik wil er ook nog even op wijzen dat de komende jaren ook een verdere rationalisatie van het studieaanbod in de verschillende universiteiten op de agenda staat. We hebben dat gevraagd, maar dat bleek niet zo evident. Op dat vlak kunnen wel wat synergiewinsten geboekt worden. U weet dat ik dit niet echt gepusht heb omdat de universiteiten met de hele integratie van de academiserende opleidingen vanuit de hogescholen, nog met een omvangrijke oefening bezig zijn, maar wanneer die op kruissnelheid is de komende maanden, wanneer de integratie er is, zal het rationalisatiedossier ook op tafel moeten liggen. De vragen vanuit Limburg kunnen we niet los zien van een toekomstige rationalisatieoefening.

De Vlaamse Regering heeft nog geen beslissing genomen over alle vragen die er zijn. We zullen een hele afweging moeten maken. Ik heb begrepen dat ongeacht de politieke partijen, de Limburgse machine – als ik dat zo mag uitdrukken – al aan het warmlopen is. We moeten een hele goede, weloverwogen afweging maken van verschillende uitgangspunten. Ik heb er al een heleboel opgesomd. De Vlaamse Regering zal dan in alle wijsheid een beslissing nemen. Het is misschien niet slecht, voorzitter, dat we daarbij de grenzen van meerderheid en oppositie kunnen overstijgen, want dat lijkt me nuttig te kunnen zijn in dit soort dossiers.

**De voorzitter:** Mevrouw Deckx heeft het woord.

**Mevrouw Kathleen Deckx:** Minister, uw antwoord was heel volledig en erg ‘to the point’. Ik denk dat we er niet naar moeten streven om in elke provincie een universiteit te plaatsen waar een aanbod van alle mogelijke studierichtingen is. Dat zou onbetaalbaar worden en het zou helemaal niet nuttig zijn. We hebben in Vlaanderen bijzonder kwalitatieve universiteiten, het is belangrijk dat ze blijven inzetten op kwalitatief onderwijs en dat ze rationeel omgaan met de middelen. Ik kan het wat dit betreft, volledig eens zijn met uw antwoord.

**De voorzitter:** De heer Bouckaert heeft het woord.

**De heer Boudewijn Bouckaert:** Voorzitter, ik heb het antwoord gehoord van de minister. Ik meen eruit te mogen afleiden dat hij de provincie geen relevante entiteit vindt om aan universitaire planning te doen, dat dat nonsens zou zijn. Ik ben het daar volkomen mee eens, we moeten dit niet bekijken in termen van provinciale evenwichten.

Ook de economische crisis, die Limburg misschien wat harder treft dan andere provincies, is geen reden om daar onmiddellijk consequenties aan te verbinden op het vlak van de universiteit.

Ik moet er ook op wijzen dat onder voormalig minister Vandenbroucke de Katholieke Universiteit Brussel (KUB) geliquideerd werd. Het was op zich geen slechte universiteit, helemaal niet, maar er was te weinig schaalgrootte. De universiteit is, op een beetje pijnlijke manier, moeten opgaan in een fusie. Als we het daar gedaan hebben, zie ik niet in waarom we per se richtingen open moeten houden.

Als men nieuwe richtingen wil inrichten, moet men natuurlijk de dossiers volgen, maar er moet een zekere bewijslast zijn. We moeten kunnen bewijzen dat we door de nieuwe

opleiding een netto hogere onderwijsparticipatie kunnen realiseren en dat het geen ‘zero sum game’ mag zijn, namelijk nieuwe opleidingen inrichten en studenten afpakken van andere opleidingen, tenzij men kan bewijzen dat de pendelkosten van de studenten enorm hoog zijn, maar dat is niet het geval in ‘de provincie Vlaanderen’. Als kan worden bewezen dat in een provincie de onderwijsparticipatie lager ligt en die kan worden verhoogd zonder studenten van een andere universiteit af te nemen, dan heeft men een punt.

Er is nog een tweede argument waarmee de Limburgers zwaaien en ze hebben gelijk: het FRIS-concept of het ‘Full Regional Innovation System’. Het is een Duits concept, het werd in Duitsland al met succes toegepast. In dat concept wordt gewezen op de enorme samenhang tussen universiteit, onderzoeksprojecten, spin-offbedrijven en de private sector die als incubator kunnen gelden. De Limburgers hebben hier misschien wel een punt. Ze stellen dat ze wat betreft de ‘Life Sciences’ er toch in geslaagd zijn om wat investeringen aan te trekken dankzij de inplantingen van de biomedische wetenschappen. Het is misschien eerder een opdracht voor minister Lieten om dit eens te bekijken. Als men echt kan aantonen dat de inplanting van nieuwe opleidingen een economische boost kan geven, kunnen ze wel een argument hebben en dan zijn er ook terugverdieneffecten. Dit moet eens worden bekeken voor Limburg. Voor de rest deel ik het standpunt van de minister inzake het volgen van de normale procedures.

**De voorzitter:** Mevrouw Poleyn heeft het woord.

**Mevrouw Sabine Poleyn:** Voorzitter, minister, ik blijf een beetje op mijn honger inzake mijn vraag vanuit de West-Vlaamse context over onderzoek, over de link tussen participatie en een gebrek aan onderzoeksinfrastructuur en faciliteiten en dus ook een gebrek aan een economische boost.

Ik wil toch een paar bedenkingen maken. Er is hier geen enkele andere Limburger of West-Vlaming, dus vind ik dat ik nog even duidelijk moet zeggen dat het op zich wel vreemd is dat er zo’n onderparticipatie is. Die is niet gezond. Het betekent dat er talenten zijn die niet volwaardig worden ontwikkeld, dat er talenten zijn in onze maatschappij waar we niet alles uithalen dat we eruit kunnen halen, en dat was toch een van onze ambities met Vlaanderen in Actie. Het zou interessant zijn om dit eens te bekijken voor de regio Leuven. De participatie is er heel wat groter, er is een oververtegenwoordiging. Er zit dus wel iets scheef. Voor mij ligt de focus vooral op de invloed op de economische context.

Het knelpunt is natuurlijk dat de onderzoeksmiddelen gekoppeld zijn aan de masters. Het zou interessant zijn om te bekijken of we de associaties ervan kunnen overtuigen, en ook de financiering vanuit Vlaanderen, om daar wat losser mee om te gaan. De vorige vraag van mevrouw Moerman is ook hier relevant, namelijk de vraag wat betreft de ‘academic drift’ en de neiging om meer in de richting van fundamenteel onderzoek te gaan en om af te stappen van het toegepast onderzoek terwijl net dat de valorisatiekansen geeft aan de kmo’s, de bedrijven in de buurt. Ter herinnering: West-Vlaanderen en zeker Zuid-West-Vlaanderen is de tweede economische cluster van kmo’s in ons land. Eigenlijk is het spijtig dat we daar niet meer onderzoeksactoren rond kunnen plaatsen om die innovatie mogelijk te maken.

Ik wil ten slotte nog drie punten aanhalen van uw voorganger, voormalig minister Vandenbroucke. Als een reactie op dezelfde problematiek, maar specifiek vanuit West-Vlaanderen, en de nota die toen werd gemaakt, zag hij drie kansen.

Ten eerste vroeg hij zich af of de PWO-middelen niet sterker moeten worden uitgebouwd in verhouding met de andere onderzoekskanalen die er zijn. Het zou me interesseren, minister, indien u het ziet zitten om dit eens te onderzoeken.

Ten tweede zei hij, wat de opleidingen betreft, om sterker in te zetten op wat toen nog het tertiaire niveau was of hoger beroepsonderwijs 5 (hbo5). Er komt nog een decreet over hbo5, het zou misschien niet slecht zijn om extra aandacht te besteden aan de regio’s waar die opleidingen momenteel beperkt zijn en om eventuele nieuwe aanvragen van daaruit versneld te implementeren.

Ten derde was er het grensoverschrijdende aspect. Wij denken vanuit Brussel en de driehoek met Limburg en West-Vlaanderen als rand, maar daar is men heel sterk verbonden met respectievelijk Maastricht en Rijsel. Het grensoverschrijdende kan worden gestimuleerd met projecten inzake biddiplomering. Er zijn een aantal initiatieven in Limburg, er zijn er ook binnen de Eurometropool Kortrijk-Rijsel, maar er zou nog een extra stimulans kunnen komen om elkaar te versterken binnen het huidige Europa. Tegelijkertijd hebt u dan misschien een aantal streepjes bij, minister, wat betreft de internationale studentenmobiliteit als er wat meer over de grens kan worden gekeken.

Concluderend: ik hoop dat u deze problematiek in de gaten houdt en dat we hier nog verder over kunnen spreken.

**De voorzitter:** Mevrouw Moerman heeft het woord.

**Mevrouw Fientje Moerman:** Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik dank ook de collega's voor hun bijdragen. Minister, in uw antwoord hebt u een begrip gebruikt dat volgens mij niet altijd correct wordt gebruikt, namelijk 'volwaardige universiteit'. Wat is een volwaardige universiteit? Volgens mij is dat niet een universiteit die alles aanbiedt. Misschien moet iemand dat ook eens zeggen aan rector De Schepper. Een volwaardige universiteit is een universiteit die bij wat ze aanbiedt, universitaire methodes hanteert, zowel qua onderwijs als qua onderzoek. Het is heel goed mogelijk dat universiteiten met een partieel aanbod toch volwaardig zijn als het gaat over het onderwijs en onderzoek dat ze aanbieden.

Een paar maanden geleden moest ik naar de Universiteit van Tilburg voor een instellings-audit. Dat is louter 'liberal arts': daar zitten geen exacte wetenschappen. Ik durf echter wel te zeggen dat dit een volwaardige universiteit is als het gaat over wat ze doet. Wie dus, zoals rector De Schepper, denkt dat 'volwaardig' betekent dat men alles moet aanbieden, is mijns inziens fout. Vlaanderen heeft twee universiteiten die grosso modo alles aanbieden, namelijk die van Gent en Leuven. De andere, die van Brussel, Hasselt, Antwerpen en Kortrijk, zijn vanuit dat perspectief bekeken niet volwaardig, in die zin dat ze niet alles aanbieden. Het is echter niet zo dat het onderwijs dat daar wordt gegeven, geen volwaardig universitair onderwijs zou zijn. Die begripsverwarring moet uit de wereld worden geholpen.

Minister, u hebt zelf verwezen naar een soort eensgezindheid die er bestaat binnen de provinciegrenzen van het onderkoninkrijk Limburg. Ik heb dat in mijn voorgaande bestuurservaring aan den lijve meegemaakt, toen het ging over de toestemming tot oprichting van de bachelors in de rechten in Limburg. Toen heb ik toch wel grote ogen opgezet. Wat ik daar heb meegemaakt, was ongelooflijk. Er was toen een politieke consensus van het ene uiterste van het Limburgse spectrum tot het andere. De afspraak was dat er bachelors zouden komen en dat er samenwerking zou zijn met het o zo ver gelegen Maastricht. Waar staan we nu? We hebben een volwaardige rechtenopleiding in Limburg. Als we voor alle opleidingen verder gaan op die ingeslagen weg, dan lijkt dat me niet te passen in het financiële plaatje van wat we ter beschikking hebben, en al evenmin te stroken met wat u hebt aangehaald in uw antwoord, namelijk de noodzaak te rationaliseren qua opleidingen in alle universiteiten van Vlaanderen. Ik hoop dat men nog in deze legislatuur een aanzet zal kunnen geven tot die rationalisatie. Ik ben echter geen voorstander van het oprichten van een volwaardige Universiteit Hasselt, in die zin dat daar alles zou worden aangeboden.

**Minister Pascal Smet:** Patrick Dewael aan de lijn! (*Gelach*)

**Mevrouw Fientje Moerman:** Die is wel afgestudeerd. Dat klopt.

**Minister Pascal Smet:** Het is een grapje.

**De heer Boudewijn Bouckaert:** Mevrouw Moerman, vroeger was er een duidelijke definitie van een volwaardige universiteit, namelijk een universiteit waar het quadrivium, het trivium, geneeskunde en rechten werden aangeboden, dus de 'artes liberales'. Dat laatste had niets met

de partij te maken: dat waren de vrije kunsten. Sinds de polytechniek erbij is gekomen, gaat die definitie echter niet meer op.

**De voorzitter:** De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

– *De heer Boudewijn Bouckaert, voorzitter, treedt als voorzitter op.*

■

**Vraag om uitleg van mevrouw Sabine Poleyn tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de nood aan voldoende zwembaden voor schoolzwemmen  
- 1141 (2012-2013)**

**De voorzitter:** Mevrouw Poleyn heeft het woord.

**Mevrouw Sabine Poleyn:** Voorzitter, minister, geachte leden, kunnen zwemmen is in de eindtermen opgenomen en behoort tot het pakket van basisvaardigheden dat haalbaar en wenselijk wordt geacht voor alle kinderen die de basisschool verlaten.

Veel scholen gaan – gelukkig – nog vaker zwemmen, in de lestijden lichamelijke opvoeding in basis- en secundair onderwijs. Door de financieel moeilijke situatie van veel gemeenten en aflopende milieuvergunningen dreigen de komende jaren meer openbare zwembaden te sluiten. De kans is dus reëel dat er op korte of middellange termijn onvoldoende zwemwater ter beschikking zal zijn opdat alle scholen aan de eindtermen en hun behoefte aan zwemwater zouden kunnen voldoen. Om schoolzwemmen toch betaalbaar te houden, is bovendien een zo goed mogelijke spreiding belangrijk.

In 2008 werd er onderzoek gevoerd met betrekking tot de sportinfrastructuur, waaronder het zwembadenaanbod. Zoals de heer Van Dijck weet, hebben we het de voorbije legislatuur gehad over hetzelfde fenomeen, maar dan bij privézwembaden: vandaag zijn er bijna geen kleine privézwembaden meer.

Minister, hebt u, eventueel via de inspectie, indicaties dat sommige scholen de eindtermen niet kunnen halen of dat in de toekomst niet zouden kunnen doen? Zijn er goede voorbeelden van intercommunale zwembaden of pps-constructies waarin scholen betrokken zijn? Hoeveel scholen bezitten er een eigen zwembad? Zijn er vandaag voorbeelden van gemeenten die voor alle scholen van die gemeente vervoer organiseren naar een zwembad in die gemeente of een andere gemeente, vanuit het lokaal flankerend onderwijsbeleid? Wat gebeurt er indien scholen niet kunnen gaan zwemmen, zoals bepaald in de eindtermen, omdat er geen zwembad op een redelijke afstand beschikbaar is? Welke gevolgen heeft dat? Kunnen ze overmacht invoeren, of wat doen we daar dan mee? Op welke manier zult u er mee voor zorgen dat er in Vlaanderen voldoende zwemwater ter beschikking blijft voor scholen? Bent u bereid daarover te overleggen met de minister van Sport en dit enigszins te monitoren vanuit de Vlaamse overheid?

**De voorzitter:** De heer Van Dijck heeft het woord.

**De heer Kris Van Dijck:** Voorzitter, minister, ik kijk echt uit naar het antwoord. Mevrouw Poleyn haalde het terecht aan: een paar jaar geleden hebben we daar ook al vragen over gesteld. Door het strenger worden van de milieuwetgeving, van het Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning (VLAREM) zijn inderdaad een aantal privézwembaden gesloten. Voor gemeenten is het hebben van een zwembad inderdaad een grote kost. We kunnen ons afvragen in welke mate er in Vlaanderen nog voldoende dekking is qua overdekte zwembaden, zodat men kan voldoen aan die onderwijseindtermen.

Ik kijk ernaar uit te vernemen of er al dan niet een probleem is. Afhankelijk daarvan zullen we stimulansen moeten geven, zullen we bekijken of er gepaste maatregelen kunnen worden genomen.

**De voorzitter:** Minister Smet heeft het woord.

**Minister Pascal Smet:** Voorzitter, geachte leden, de inspectie gaat na of de materiële omstandigheden toelaten dat alle eindtermen worden gehaald, zo ook de eindtermen over zwemmen. Uit de doorlichtingsverslagen blijkt dat de eindtermen niet overal kunnen worden gehaald. Voldoende materiële randvoorwaarden zijn een element voor de onderwijsdoelstellingen. Het ontbreken van noodzakelijke condities kan tot een oordeel dat niet is voldaan leiden, en aanleiding zijn voor opvolging van verbetering. De mate waarin die factor tijdens de deliberatie doorweegt, zal van de impact van het probleem afhangen. Het wordt beoordeeld in samenhang met de andere onderzochte elementen en eventueel geplande oplossingen.

Het Departement Onderwijs en Vorming beschikt niet over informatie over goede voorbeelden van pps-constructies waar scholen in betrokken zijn. Uit de indicatorenbevraging van het Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie en Ziektepreventie (VIGeZ) blijkt dat 4 procent van de basisscholen over een eigen zwembad beschikt. In het secundair onderwijs is dat 6 procent.

Uit de enquête die het Departement Onderwijs en Vorming in 2010 heeft gedaan over het kalenderjaar 2008 bleek inderdaad dat er nogal wat gemeenten zijn die een bijdrage leveren aan het vervoer naar het zwembad voor de leerlingen van de scholen op hun grondgebied, hetzij door zelf vervoer te organiseren, hetzij door een financiële tegemoetkoming. Van de 287 gemeenten die de enquête voor het niveau basisonderwijs hebben beantwoord, gaf 18,5 procent een financiële tegemoetkoming voor vervoer naar het zwembad van de leerlingen van de scholen van de andere netten op het grondgebied, of zorgde zelf voor het vervoer naar het zwembad. Wat het secundair onderwijs betreft, bood 3,5 procent van de 197 gemeenten die de enquête voor het niveau secundair onderwijs hadden beantwoord, ondersteuning bij het vervoer naar het zwembad aan de scholen van de andere netten op het grondgebied. We hebben geen recentere informatie dan die van 2008.

De vraag die eerst moet worden gesteld, is of er met de bestaande zwembaden aan oplossingen kan worden gewerkt. Kan er via afspraken tussen gemeentelijke zwembaden en scholen voor gezorgd worden dat iedere school voldoende gelegenheid krijgt om van de bestaande infrastructuur gebruik te maken? Dit is echter een materie die op lokaal niveau wordt geregeld. Op Vlaams niveau worden daarover geen gegevens gemonitord. Tot nu toe heb ik specifiek daarover nog geen overleg gehad met minister van Sport, Philippe Muyters. Ik ben wel bereid om daar met hem over te praten, maar eigenlijk is het voorzien in zwembaden geen bevoegdheid van Onderwijs maar van Sport.

**De voorzitter:** Mevrouw Poleyn heeft het woord.

**Mevrouw Sabine Poleyn:** Minister, ik dank u voor uw boeiend antwoord. Ik ben uiteindelijk wel verrast dat er inderdaad een probleem is. Kunt u misschien aangeven over welke scholen en over welke periode het gaat?

**Minister Pascal Smet:** Ik heb geen cijfers bij me. U kunt dat nagaan op de website.

**Mevrouw Sabine Poleyn:** Vraag is ook hoe zij dit kunnen oplossen. De inspectie stelt vast dat er een probleem is, dat ze de eindtermen niet kunnen halen. De materiële situatie is zo dat die niet kunnen worden gehaald. En daar stopt het dan. Is dat zo?

Ik dacht dat de gemeenten inzake die eindtermen bepaalde verplichtingen hadden om zeker voor het basisonderwijs gedurende een jaar te voorzien in gratis bezoek aan het zwembad. Of heb ik dat verkeerd begrepen? De gemeenten moeten ervoor zorgen dat kinderen uit het eerste leerjaar op hun grondgebied gratis kunnen zwemmen, of dat nu in hun eigen zwembad of dat van een andere gemeente is.

**Minister Pascal Smet:** Als ze dat doen voor kinderen die naar het gemeentelijk onderwijs gaan, dan moet dat ook voor de anderen.

**Mevrouw Sabine Poleyn:** Als de inspectie dat vaststelt, zou men toch veronderstellen dat een bepaalde actor, in dit geval wellicht de gemeente of u, daarover geïnformeerd wordt.

Ik heb ook een vraag ter informatie gesteld aan minister Muyters. Het kan misschien ook relevant zijn om minister Schauvliege daarover vanuit de VLAREM-wetgeving aan te spreken.

**De voorzitter:** De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

**Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Deckx tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de werkdruk bij scholieren  
- 1176 (2012-2013)**

**De voorzitter:** Mevrouw Deckx heeft het woord.

**Mevrouw Kathleen Deckx:** Minister, de Vlaamse Scholierenkoepel (VSK) klaagde onlangs de hoge werkdruk bij scholieren aan. Vooral het teveel aan huiswerk speelt de scholieren blijkbaar parten. Ik was ook wel verbaasd toen ik zag dat volgens de cijfers van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) 15-jarigen in België gemiddeld 6,1 uur huiswerk hebben. Dat is bijzonder veel. In andere landen is dat beduidend minder.

Ook de VSK krijgt steeds meer het signaal dat scholieren lijden onder de werkdruk. Steeds meer leerlingen moeten hun sport, muzikles of zelfs de jeugdbeweging links laten liggen omdat ze te veel schoolwerk hebben. Niet zozeer de hoeveelheid, maar vooral de spreiding van toetsen en taken vormt een probleem. Leerkrachten zouden volgens de VSK vaker contact met elkaar moeten hebben om zo het huiswerk beter te spreiden.

Mieke Van Hecke, directeur-generaal van het Vlaams Secretariaat van het Katholiek Onderwijs (VSKO), relateert het probleem en stelt dat leerkrachten op een verantwoorde wijze met huiswerk omgaan. Op het voorstel van de VSK om een toetsenbeleid in te voeren reageerde zij eerder afwijzend.

De VSK wil nu een traject opstarten om naar de ervaringen van de leerlingen te peilen. Aan de hand daarvan willen ze een adviestekst maken voor u, de minister van Onderwijs.

Minister, hoe staat u tegenover het initiatief van de VSK? Erkent u de problematiek? Hebt u gegevens waaruit blijkt dat het thuiswerk van scholieren de laatste jaren is toegenomen? Welke rol zou de Vlaamse overheid in dit soort problematiek kunnen spelen? Plant u eventueel overleg met de VSK en de onderwijskoepels over dit thema?

**De voorzitter:** De heer Van Dijck heeft het woord.

**De heer Kris Van Dijck:** Binnen een leerkrachtenteam en binnen de afspraken die worden gemaakt, moet men een goed evenwicht zoeken. Dit is ook afhankelijk van de leeftijd. Taken geven aan kinderen begint al in de lagere school. Dat is duidelijk. Maar je moet zorgen voor een goed evenwicht. Inderdaad, ze zitten al lang op school. Het heeft te maken met afspraken.

**De voorzitter:** Minister Smet heeft het woord.

**Minister Pascal Smet:** Ik sta uiteraard positief tegenover het initiatief van de scholieren. Het vertolken van de stem van de scholieren in het beleid is immers de opdracht van de VSK. Het initiatief sluit bovendien aan bij mijn keuze om welbevinden centraal te stellen in het gezondheidsbeleid dat van de scholen wordt verwacht.

We hebben geen gegevens waaruit zou blijken dat het huiswerk van de scholieren de laatste jaren zou zijn toegenomen. De problematiek van de druk door huiswerk op scholieren mag echter niet losgekoppeld worden van een meer algemene tendens, die er de laatste jaren in

bestaat om op één dag zoveel mogelijk gedaan te willen krijgen. We willen allemaal tijd voor de hobby's, tijd voor vrienden en familie, tijd voor onszelf. We willen 24 uur op 24 bereikbaar zijn via Facebook, Twitter en allerhande internetprogramma's. Ook ouders van scholieren kunnen verwachtingen hebben die de druk op hen kunnen verhogen. Als we ons dus willen uitspreken over de werkdruk van scholieren moeten we met alles en niet alleen met huiswerk rekening houden.

Ik heb niet de bedoeling om richtlijnen over huiswerk te verstrekken, dat behoort tot de autonomie van de scholen. We kunnen er wel voor zorgen dat scholieren het thema huiswerk nog meer en beter bespreekbaar kunnen maken via de leerlingenraad en de schoolraad. Dat sluit perfect aan bij de eindtermen die verwijzen naar het stimuleren van de zelfstandigheid van jongeren en het formuleren van eigen meningen, alsook bij participatie in onderwijs. Ook kunnen de scholen worden gestimuleerd om de dialoog met de scholieren daarover meer dan nu het geval is aan te gaan.

Ik raad u aan om het voorontwerp van het nieuwe decreet over de rechtspositie van de leerling, dat binnenkort zal worden goedgekeurd, eens goed te lezen. Daar hebben we een bepaling over dit thema in opgenomen. Dat decreet gaat over de participatie van leerlingen in het schoolbeleid en over wat er in een reglement moet staan. Zo kun je daar een redelijke kapstok hebben.

Ik wacht het resultaat van de bevraging door de VSK af. Dan zullen we eventueel bijkomend overleg hebben. Ik heb regelmatig overleg met de mensen van de VSK, elke drie maanden. Ik zie ze morgen.

**De voorzitter:** Mevrouw Deckx heeft het woord.

**Mevrouw Kathleen Deckx:** Minister, ik had niet verwacht dat u zelf zou ingrijpen. Dat zou nogal verregaand zijn. Maar ik denk toch dat het een bijzonder goed idee is om de leerlingen een extra kapstok aan te reiken, en om hen te motiveren en te stimuleren om voor hun rechten en bekommernissen op te komen via leerlingenraden. Ik ben ervan overtuigd dat dit nu al in heel veel scholen goed gebeurt. Maar ik stel toch ook regelmatig hier en daar tekorten vast. Leerlingenraden worden voor alles en nog wat gebruikt, maar niet voor overleg over taken, huiswerken en examenregelingen. Het is heel goed dat jongeren erop gewezen worden dat ze ook daar hun inbreng kunnen doen.

Ik vind het ook heel positief dat u overlegt met de VSK. Dat lijkt mij bijzonder interessant. U hebt absoluut een punt als u zegt dat jongeren vandaag heel veel hooi op hun vork nemen en dat daar allerlei zaken aan te pas komen. Maar ook dat is voor hen ontwikkeling. We kunnen het alleen maar toejuichen dat ze allemaal van dat aanbod gebruik willen maken.

**De voorzitter:** De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

**Vraag om uitleg van mevrouw Ann Brusseel tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de plannen voor de afbouw van het vak aardrijkskunde in de derde graad tso en kso - 1204 (2012-2013)**

**De voorzitter:** Mevrouw Brusseel heeft het woord.

**Mevrouw Ann Brusseel:** Minister, geachte collega's, sinds enige tijd circuleert een petitie van leerkrachten aardrijkskunde voor het bewaren van hun vak in de derde graad tso en kso. Ze zijn gealarmeerd, of beweren toch gealarmeerd te zijn, door berichten over het verminderen van de lesinhouden voor het vak aardrijkskunde in de derde graad.

Ik heb ondertussen begrepen dat er meerdere contacten zijn geweest. In dit stadium denk ik dat de berichtgeving ten aanzien van de leerkrachten aardrijkskunde al iets verder gevorderd

is dan de alarmfase. Minister, ze hadden natuurlijk ook uw beleidsbrief van 2012 kunnen lezen. Daarin vermeldt u dat de eindtermen aardrijkskunde geactualiseerd zullen worden en dat de vakgebonden eindtermen natuurwetenschappen ingevoerd worden in de derde graad tso en kso, waar ze nu ontbreken.

Het is inderdaad zeer belangrijk dat we werk maken van de wetenschappelijke geletterdheid van alle jongeren. Minister, ik deel uw mening op dat vlak. Ook in tso en kso is die wetenschappelijke geletterdheid ontzettend belangrijk. Een degelijke kennis hebben over zaken als voortplanting, de evolutietheorie en andere fundamentele aspecten van de natuurwetenschappen is ontzettend belangrijk.

De leerkrachten aardrijkskunde zijn echter bezorgd, daar getuigt hun petitie van. Minister, werd ondertussen in overleg voorzien met de leerkrachten aardrijkskunde om met hen de wijzigingen in hun eindtermen en curriculum te bespreken? Hoever staat het met de nieuwe vakgebonden eindtermen natuurwetenschappen voor de derde graad tso en kso? Hebt u zicht op het tijdspad voor de invoering van aangepaste leerplannen? Kunnen met andere woorden de eindtermen geïmplementeerd worden vanaf volgend schooljaar? Hebt u zicht op het aantal lessen per week per vak dat nodig zal zijn om de vernieuwde eindtermen, zowel in natuurwetenschappen als in aardrijkskunde, te implementeren?

**De voorzitter:** Minister Smet heeft het woord.

**Minister Pascal Smet:** Mevrouw Brusseel, ik ben heel blij met uw vraag. Sta me toe u te zeggen dat ik die petitie zelf heb ondertekend. Normaal gezien doe ik dat niet, ik mag dat normaal gezien ook niet doen. Nu wou ik wel eens even een signaal geven omdat ik schrok toen ik zag dat ik zagezegd aan het doen was waarvan ik geen weet had. We waren helemaal niet bezig met een afbouw van het vak aardrijkskunde. Laat mij in heel duidelijke bewoordingen zeggen dat ik het belang van het vak aardrijkskunde heel hoog inschat. Vorige week woensdag heb ik in dit parlement een delegatie van de initiatiefnemers ontmoet. Ik heb het hun heel duidelijk gezegd.

Maar wat is er aan de hand? Er komt een actualisering van de eindtermen aardrijkskunde in de derde graad tso en kso, niet met de bedoeling om dat af te bouwen maar vanuit de vaststelling dat er een overlap is met andere eindtermen. Er is gebruik gemaakt van de gelegenheid om dat te actualiseren.

In een ontwikkelingscommissie zijn er experts. Ik heb uitdrukkelijk de opdracht gegeven dat die ontwikkelingscommissie ook met de bezorgde leerkrachten moet overleggen. Dat is nog volop bezig. Er is helemaal geen sprake van dat we al in een eindfase zouden zitten, zoals sommigen van die mensen denken.

Als er nieuwe eindtermen komen, zal dat ten vroegste in het schooljaar 2016-2017 kunnen gebeuren. De bezorgdheid is mooi, maar onterecht. We zijn niet bezig met afbouwen, wel met actualiseren. Dat moet in overleg gebeuren. Er moet rekening worden gehouden met de bezorgdheid. Dat heb ik heel duidelijk aan die initiatiefnemers gezegd. Ik zal de mensen die mij daarover hebben geschreven persoonlijk antwoorden.

**De voorzitter:** Mevrouw Brusseel heeft het woord.

**Mevrouw Ann Brusseel:** Minister, ik ben blij dat er overleg is geweest. Ik heb deze vraag gesteld om een duidelijk zicht te hebben op de situatie. Er wordt een beetje paniekvoetbal gespeeld. Ten aanzien van de publieke opinie is dat niet goed. Ouders maken zich zorgen. Er zou een vak worden afgeschaft. Dat was enige tijd geleden ook het geval met het vak ICT. De mensen lezen dat in de krant en maken zich zorgen over de kwaliteit van het onderwijs dat hun kinderen krijgen.

Het is een goede zaak dat de ontwikkelingscommissie overlegt met de bezorgde leerkrachten. Ik stel vast dat wanneer die besprekingen afgelopen zijn, er duidelijk zal worden gecommuniceerd naar die leerkrachten. Dat meen ik toch te mogen begrijpen, minister?

**Minister Pascal Smet:** Naar diegenen die de petitie hebben ondertekend.

**Mevrouw Ann Brusseel:** De eindtermen worden dus aangepast. Ik heb ook een vraag gesteld over natuurwetenschappen. Dat wordt opnieuw ingevoerd. Hebt u zicht op het aantal lesuren per week? Nu wordt er aardrijkskunde gegeven, maar geen natuurwetenschappen meer. Het is van belang voor leerkrachten om daar een idee van te hebben, want wie zal het vak natuurwetenschappen geven in die jaren? Wie zal aardrijkskunde geven? Wordt dat een cluster? Wordt dat een soort project algemene vakken? Wie zal dat geven en hoeveel uren zal dat beslaan? Het gaat ook over jobzekerheid. In die zin begrijp ik de bezorgdheid van sommige leerkrachten. Misschien hebt u daarover meer informatie?

**Minister Pascal Smet:** De overheid legt nooit het aantal lesuren vast, met uitzondering voor godsdienstleer of niet-conventionele zedenleer. Dat behoort tot de pedagogische vrijheid. Wij bepalen enkel de eindtermen. Hoe dat wordt ingevuld, is de bevoegdheid van de school.

**Mevrouw Ann Brusseel:** U hebt nog geen zicht op de lijst van eindtermen?

**Minister Pascal Smet:** Neen. Dat zit nog in het ontwikkelingsproces.

**Mevrouw Ann Brusseel:** Bedankt voor uw informatie.

**De voorzitter:** De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

**Vraag om uitleg van mevrouw Katrien Schryvers tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over diagnosticering van kinderen die behoefte hebben aan buitengewoon onderwijs - 1207 (2012-2013)**

**De voorzitter:** Mevrouw Schryvers heeft het woord.

**Mevrouw Katrien Schryvers:** We kennen het allemaal: de ene dag zijn we beter gezind dan de andere. Iedereen voelt zich nu eens blij en dan weer triest, nu eens energiek en dan weer boos of hysterisch of moe. (*Opmerkingen van de heer Kris Van Dijck*)

Kan dat op een dag bij u, collega Van Dijck? De lente zou in de lucht moeten zijn, dan hadden we allemaal wat meer energie. We komen van een heel opbeurende vergadering, minister. Daarom zijn we zo blij.

Nu, we zien dit ook bij kinderen. We lezen en zien ook vaak dat steeds meer kinderen last hebben van depressies, van meer emoties, en we vergeten ook wel vaak dat dat normaal is en we willen heel vaak ingrijpen. Daarom mijn vraag over overmedicalisering. We vergeten vaak dat wisseling in stemmingen en daarmee omgaan ook bij opgroeien hoort, en we moeten dat ook niet dadelijk problematiseren. Steeds meer kinderen en jongeren krijgen om die redenen echter een label opgeplakt en krijgen bepaalde medicatie van antidepressiva of antipsychotica voorgeschreven.

In 2010 kregen 11.000 minderjarigen antipsychotica voorgeschreven, dat is een enorm aantal, en daarvan waren bijna 500 kinderen zelfs jonger dan zes jaar. Een gevaarlijke evolutie, want dergelijke geneesmiddelen zijn natuurlijk niet helemaal onschuldig. Het gaat om zware medicatie met veel bijwerkingen, die we misschien zelfs niet allemaal kennen op lange termijn, zoals ernstige gewichtstoename, diabetes, neurologische problemen, premature cardiale risicofactoren en zelfs een verhoogd risico op zelfdoding. Dan heb ik het nog niet over de stigmatisering die er ook vaak mee gepaard kan gaan.

In onze motie van aanbeveling die is goedgekeurd in het Vlaams Parlement naar aanleiding van de maatschappelijke beleidsnota Jeugdzorg en die het sluitstuk was van het werk van de Commissie Jeugdzorg, gingen we niet voorbij aan deze problematiek. Zo vroegen we onder meer aan de Vlaamse Regering om werk te maken van kwaliteitsvolle verwijzingsprocedures

voor kinderen die behoefte hebben aan buitengewoon onderwijs, onder meer door te voorzien in een objectieve en onafhankelijke diagnosestelling.

We vroegen ook nog een heel aantal andere zaken: niet alleen verwijzingsprocedures naar het buitengewoon onderwijs, maar ook voor kinderen die bepaalde zorg nodig hebben.

Minister, in antwoord op mijn schriftelijke vraag van 8 november 2012 gaf u een overzicht van de maatregelen die u reeds hebt genomen in het kader van de vragen in deze motie. Zo is er een ontwerp van decreet in voorbereiding waarmee wordt ingegrepen op de trend van overdiagnosticering. Ook antwoordde u in overleg te zijn met de CLB-sector (centra voor leerlingenbegeleiding) en de Vlaamse Vereniging voor Logopedisten om te komen tot een gemeenschappelijk gedragen afsprakenkader over de inzet van buitenschoolse hulp die we ook steeds maar zien toenemen. Het probleem van de medicalisering zou bovendien worden aangekaart op een overleg met de medische sector.

Kunt u een stand van zaken geven van de ontwikkeling van een afsprakenkader over de inzet van buitenschoolse hulp? Is dit afsprakenkader al gefinaliseerd? Zo ja, wat zijn de belangrijkste elementen daarin? Hoe worden die in praktijk omgezet? Zo neen, wat zijn de evoluties, en wanneer zal dit worden afgerond? Hebt u al overleg gehad met de medische sector over het probleem van overmedicalisering? Zo ja, welke conclusies kunt u daaruit trekken? Welke maatregelen koppelt u daaraan? Welke timing hanteert u hierbij? Zo neen, waarom niet en voorziet u dit nog? Wanneer dan?

**De voorzitter:** Mevrouw Helsen heeft het woord.

**Mevrouw Kathleen Helsen:** Het dossier is ons allemaal wel bekend, maar wat de specifieke vraag van mevrouw Schryvers aangaat, hoe ziet u daar de posities van de CLB's in deze problematiek?

**De voorzitter:** Minister Smet heeft het woord.

**Minister Pascal Smet:** Er is inderdaad een tekst in ontwikkeling over buitenschoolse logopedie bij schoolgerelateerde problemen. Met schoolgerelateerde problemen bedoelen we leerproblemen, leerstoornissen, taalontwikkelingsproblemen en taalontwikkelingsstoornissen. De tekst beschrijft op een bevattelijke manier wanneer logopedie bij schoolgerelateerde problemen nuttig kan zijn en wanneer niet, en hoe die externe begeleiding dan het best verloopt. Een redactiegroep met vertegenwoordigers vanuit de Internettensamenwerkingscel van de CLB's, de PRODIA-werkgroep, de Vlaamse Vereniging van Logopedisten en de overheid, heeft die tekst uitgewerkt.

Op dit moment wordt het ontwerp breder afgetoetst. Het is de bedoeling dat alle betrokken actoren therapeuten, CLB's, scholen en ouders de finale tekst kunnen onderschrijven en die bij hun achterban gaan verdedigen. Voor onderwijs gebeurt de aftoetsing met de geledingen die vertegenwoordigd zijn in de Commissie Leerlingenbegeleiding van de Vlaamse Onderwijsraad. De bedoeling is nog dit schooljaar de tekst te finaliseren, te ondertekenen en dan afspraken te maken. Ik heb dat een tijdje geleden op de eerste vergadering overigens zelf gedaan met de sector van de logopedisten.

De problematiek van overmedicalisering werd recent besproken op de jaarlijkse evaluatievergadering onderwijs-medische sector. Deze vergaderingen worden jaarlijks georganiseerd binnen het kader van het samenwerkingsprotocol tussen onderwijs en de medische sector omtrent de aanpak van spijbelen en schoolverzuim. Er is afgesproken dat aan de contactpersonen een lijst zal worden bezorgd zodat de gesprekken verder kunnen worden gevoerd ten gronde met de juiste personen om zo een antwoord op de knelpunten te kunnen formuleren.

**De voorzitter:** Mevrouw Schryvers heeft het woord.

**Mevrouw Katrien Schryvers:** Ik denk dat er toch wel evoluties blijken in de twee elementen, het zijn twee te onderscheiden zaken die allebei van belang zijn.

Eerst is er het overleg en afsprakenkader met de logopedisten in het kader van de buitenschoolse hulp. Het is natuurlijk van belang dat dit breed wordt gedragen door alle actoren. Het is alleszins positief dat u hoopt om dit in de loop van dit schooljaar verder te onderschrijven en te implementeren. Wij kijken natuurlijk ook wel uit naar de afspraken die zullen worden gemaakt, en naar de tekst. Ik neem aan dat we die te gelegener tijd ook wel zullen krijgen.

Wat de overmedicalisering betreft, noteer ik dat er wel al jaarlijkse gesprekken zijn geweest, maar dat u toch verder met gespecialiseerde instanties binnen de medische sector zult spreken. Ik vraag u om dat inderdaad zeker verder te doen, en met naarstige spoed. Als we geen duidelijke afspraken maken en het probleem niet in de hand houden, zal het alleen maar erger worden.

**De voorzitter:** Mevrouw Helsen heeft het woord.

**Mevrouw Kathleen Helsen:** Ik ben redelijk gerust over het antwoord van de minister voor wat de rol van de CLB's aangaat.

Onze visie op de opdracht van onderwijs is altijd mijn bezorgdheid geweest, en het blijft mijn bezorgdheid zolang ik het finale resultaat niet zie, en het is het vertrekpunt in de gehele discussie. Je kunt vertrekken van het gegeven dat onderwijs zoveel mogelijk in staat moet zijn om de leerproblemen die zich stellen op te lossen, en om via een diagnose van de CLB's te kijken welke zorg er nodig is. Je kunt daar verschillende pistes bewandelen, je kunt stellen dat we alle mogelijkheden van onderwijs volledig moeten uitputten. Of je kunt stellen dat het mogelijk is dat externe hulpverlening wordt ingezet. Het gaat vaak over kinderen die moeilijk leren, die problemen ervaren en die zich enorm inzetten om datgene te presteren wat voor andere kinderen zeer gemakkelijk is. Die kinderen hebben daarvoor veel meer energie nodig dan de kinderen die gemakkelijk studeren. Ik vind het dan ook jammer dat wat we voor die kinderen organiseren, inhoudt dat ze buitenschools, na de schooluren, nog eens moeten doen wat voor hen zo moeilijk is.

Ik vind dat we hier goed over moeten nadenken. We moeten nagaan hoe we alle middelen en mogelijkheden in het onderwijs kunnen inzetten om leerproblemen aan te pakken. We moeten nagaan hoe we de zorg in het onderwijs op een flexibele wijze tijdens de schooluren kunnen inzetten.

Dit betekent niet dat ik vragende partij ben om de leerlingen te veel uit de klas te halen. We moeten mogelijkheden zoeken om dit met behulp van de reeds aanwezige en mogelijk te ontwikkelen expertise binnen het onderwijs tot stand te brengen. Wat de ontwikkeling van dit concept betreft, blijft dit voor mij een grote zorg.

Een ander punt betreft de diagnostiek en de medicalisering. We hebben het soms over het leercontinuüm of zo, maar iedereen weet dat het over de leezorg gaat. We moeten dit aanbieden aan die kinderen die problemen hebben. Het is op dit vlak heel belangrijk dat we tegen de overmedicalisering ingaan. We moeten dringend van een medisch diagnostisch model naar een contextueel diagnostisch model evolueren. Indien we dat tot stand zouden kunnen brengen, zouden we een mooie stap vooruit zetten.

**De voorzitter:** De vraag om uitleg is afgehandeld.

■